T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

VOLEYBOL LİGLERİ HAKEMLERİNİN DÜŞÜNME STİLLERİ

Gürkan ATEŞ

Yüksek Lisans Tezi

SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI

Danışman
Prof. Dr. İbrahim Bülent FİŞEKÇİOĞLU

KONYA-2020

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

VOLEYBOL LİGLERİ HAKEMLERİNİN DÜŞÜNME STİLLERİ

Gürkan ATEŞ

Yüksek Lisans Tezi

SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI

Danışman
Prof. Dr. İbrahim Bülent FİŞEKÇİOĞLU

Bu araştırma Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından ……..proje numarası ile desteklenmiştir.

KONYA-2020

S.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Gürkan ATEŞ tarafından savunulan bu çalışma, jürimiz tarafından Spor Yöneticiliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Prof.Dr. Hakan Salim ÇAĞLAYAN Selçuk Üniversitesi-Spor Bilimleri Fak.-Spor Yöneticiliği	İmza
Danışman:	Prof.Dr.İ. Bülent FİŞEKÇİOĞLU Selçuk Üniversitesi-Spor Bilimleri Fak.-Spor Yöneticiliği	İmza
Üye:	Dr.Öğr.Üy. Yalçın TÜKEL Necmettin Erbakan Üniversitesi-Turizm Fakültesi-Rekreasyon	İmza

ÖNSÖZ

Araştırmanın gerçekleşmesinde, destek ve katkılarının yanı sıra bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, tez danışmanım ve saygı değer hocam Prof.Dr.İ. Bülent FİŞEKÇİOĞLU'na, tüm bilgi ve birikimlerini benimle paylaşan değerli hocam Prof.Dr. Hamdi PEPE'ye, istatistiksel çalışmalarımda ve verilerin analizinde yardımlarını benden esirgemeyen Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Arş. Gör. Yusuf BARSBUĞA'ya, bu süreçte her zaman yanımda olan arkadaşım Gamze ŞİMŞEK'e, eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen Aileme, tüm stres ve sıkıntılarıma katlanan eşim Zehra ATEŞ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gürkan ATEŞ

Konya-2020

İÇİNDEKİLER

SİMGELER ve KISALTMALAR ..... **iv**

ÖZET ..... **vii**

ABSTRACT ..... **viii**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Voleybol Tanımı 2

1.1.1. Voleybol Tarihçe 3

1.1.2. Türkiye Voleybol Federasyonu (TVF) 4

1.1.3. Voleybol Oyun Kuralları 5

1.1.4. Voleybolda Uygulanan Temel Teknikler 6

1.2. Hakemliğin Tanımı 8

1.2.1. Voleybol Hakemliği ve Tarihçe 9

1.2.2. Merkez Hakem ve Gözlemci Kurulu (MHGK) 10

1.2.3. Voleybol Hakem Grubu ve Görevler 12

1.2.4. Voleybol Hakem Dereceler 16

1.3. Düşünme Stilleri 18

1.3.1. Zihinsel Benlik-Yönetimi Kuramı 19

1.3.2. Zihinsel Benlik-Yönetimi Fonksiyonları 20

1.3.3. Zihinsel Benlik-Yönetimi Formları 21

1.3.4. Zihinsel Benlik-Yönetimi Düzeyleri 22

1.3.5. Zihinsel Benlik-Yönetimi Eğilimleri 22

1.3.6. Düşünme Stilleri Kapsamı 23

1.4. Düşünme Stilleri İlkeleri 25

2. GEREÇ ve YÖNTEM **26**
2.1. Araştırmanın Modeli 26
2.2. Evren ve Örneklem 26
2.3. Veri Toplama Araçları 27
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu 27
2.3.2. Düşünme Stilleri Ölçeği 27
2.3.3. Verilerin Çözümlenmesi 28
3. BULGULAR **29**
4. TARTIŞMA **42**
5. SONUÇ ve ÖNERİLER **50**
6. KAYNAKLAR **55**
7. EKLER **58**
EK-A: Kişisel Bilgi Formu 58
EK-B: Düşünme Stilleri Ölçeği 59
EK-C: Etik Kurul Raporu 63
8. ÖZGEÇMİŞ **64**

SİMGELER VE KISALTMALAR

TDK: Türk Dil Kurumu

FIVB: Uluslararası Voleybol Federasyonu

CEV: Avrupa Voleybol Konfederasyonu

TVF: Türkiye Voleybol Federasyonu

BVA: Balkan Voleybol Birliği

Y.M.C.A: Young Mens Christian Association

MHGK: Merkez Hakem ve Gözlemci Kurulu

VHGF: Voleybol Hakemleri ve Gözlemcileri Federasyonu

İHK: İl Hakem Kurulu

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

GDS: Görüntülü Değerlendirme Sistemi

TABLOLAR

Tablo 1.3.1. Zihinsel Benlik-Yönetimi Kuramına Göre Düşünme Stilleri 24

Tablo 3.1. Voleybol hakemlerinin "Cinsiyet" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları 29

Tablo 3.2. Voleybol hakemlerinin "Yaş" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları 29

Tablo 3.3. Voleybol hakemlerinin "Medeni durum" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları..... 30

Tablo 3.4. Voleybol hakemlerinin "Eğitim durumu" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları..... 30

Tablo 3.5. Voleybol hakemlerinin "Toplam Hakemlik Süresi" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları 31

Tablo 3.6. Voleybol hakemlerinin "Gelir durumu" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları..... 31

Tablo 3.7. Voleybol hakemlerinin "Meslek Grubu" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları..... 32

Tablo 3.8. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları t Testi Sonuçları..... 33

Tablo 3.9. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları t Testi Sonuçları..... 34

Tablo 3.10. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları t Testi Sonuçları35

Tablo 3.11. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları t Testi Sonuçları36

Tablo 3.12. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Toplam Hakemlik Süresi Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ANOVA ve Tukey Testi Sonuçları 38

Tablo 3.13. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ANOVA ve Tukey Testi Sonuçları 39

Tablo 3.14. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Mesleki Durumu Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ANOVA ve Tukey Testi Sonuçları 40

ŞEKİLLER

Şekil 1. CEV Challenge uygulaması “topun dahil-hariç” görüntüsü 15

Şekil 2. Voleybolda hakem dereceleri ve klasmanlar 16

Şekil 3.1. Voleybol hakemlerinin “Cinsiyet” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları 29

Şekil 3.2. Voleybol hakemlerinin “Yaş” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları 29

Şekil 3.3. Voleybol hakemlerinin “Medeni durum” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları..... 30

Şekil 3.4. Voleybol hakemlerinin “Eğitim durumu” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları..... 30

Şekil 3.5. Voleybol hakemlerinin “Toplam Hakemlik Süresi” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları 31

Şekil 3.6. Voleybol hakemlerinin “Gelir durumu” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları 31

Şekil 3.7. Voleybol hakemlerinin “Meslek Grubu” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları..... 32

ÖZET

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Voleybol Ligleri Hakemlerinin Düşünme Stilleri

Gürkan ATEŞ
Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ/KONYA-2020

Bu araştırma, voleybol liglerinde görevli hakemlerin düşünme stillerini belirleyerek, demografik değişkenlerinin düşünme stilleri üzerindeki etkisini araştırmak ve hakemlerin tutumları arasındaki bağlantının varlığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırmanın evrenini; Türkiye voleybol liglerinde görevli faal ulusal hakemlerden tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen 420 hakem oluşturmaktadır. Araştırma örneklem grubunu Türkiye Voleybol Federasyonu'nun 29 Ağustos 2019 tarihinde Ankara ilinde düzenlemiş olduğu Hakemlik Semineri'ne katılan 228 ulusal hakem ve bölgesel 192 hakem oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak düşünme stillerine ilişkin (Sternberg ve Wagner 1992) tarafından geliştirilen "Düşünme stilleri ölçeği" ve Buluş (2006) tarafından Türkiye'de ilk defa Türkçe'ye uyarlama ve 65 maddeye indirilmiş veriler kullanılmıştır. Kişisel bilgilerin elde edilmesi amacıyla oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Verilen analizinde, normal dağılım normal dağılım gösterdiğinden dolayı ikili küme karşılaştırmaları için bağımsız grup t testi, ikiden fazla küme karşılaştırmaları için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA sonucu anlamlı farklılıkların kaynağını belirlemek üzere Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında ölçek güvenirlik katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanarak, voleybol hakemlerinin en çok tercih ettikleri düşünme stillerinin; birden fazla amaçla uğraşmayı sevme, önceliklerini belirleme duygusuna sahip, tüm enerjilerini aynı anda tek amaca odaklanan, bütün amaçların aynı ölçüde gerçekleşmeyeceğini bilen, yerine göre yalnız kararlar almayı seven, verilen talimatları uygulayan ve problem çözmede sistematik yaklaşma gibi özellikleri taşıdıkları söylenebilir. Voleybol liglerinde görevli hakemlerinin düşünme stilleri, sosyal ortamın koşullarına, zamana, olaylara ve bulunduğu çevreye göre değişiklik gösterebilir. Voleybol liglerinde görevli hakemlerin demografik değişkenliklerinin düşünme stilleri alt boyutları ile pozitif yönlü ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Voleybol, hakemlik, düşünme stilleri

ABSTRACT

REPUBLIC OF TURKEY

SELCUK UNİVERSITY

HEALTH SCIENCE INSTITUE

Thinking Styles of Volleyball League Referees

Gürkan ATEŞ

Sports Management Department

MASTER'S THESIS/KONYA-2020

This research is made for the purpose of determining the thinking styles of the referees working in the volleyball leagues and to investigate the effect of demographic variables on thinking styles and determine the existence of the connection between the referees' attitudes.

420 referees chosen by random sampling method from active national referees in Turkey volleyball leagues constitute this research's universe. 228 national and 192 regional referees that participated in Refereeing Seminar organised by Turkey Volleyball Federation on August 29, 2019 in Ankara constitute the sample group research. Related to thinking styles, we have used data from "Thinking Styles Scale" (1992) and "Invention" (2006) developed by Sternberg and Wagner for the first time in Turkey as adapted to Turkish and reduced to 65 articles as a data collection tool. The "Personal Information Form" created for the purpose of obtaining personal information was used.

In the given analysis, since the normal distribution shows normal distribution, independent group test was used for binary cluster comparisons, and One-Way Variance Analysis (ANOVA) for more than two cluster comparisons. Tukey HSD multiple comparison test was used to determine the source of significant differences as a result of ANOVA. In this study, the scale reliability coefficient was calculated as 0.88. In the research, the level of significance was taken as 0.05.

Based on the results obtained from the research, the most preferred thinking styles of volleyball referees are; It can be said that they have the ability to love dealing with more than one purpose, have the feeling of determining their priorities, focus all their energies on a single purpose at the same time, know all the goals will not be realized at the same level, love to make decisions alone, follow the instructions given and systematic approach to problem solving. The thinking styles of the referees working in the volleyball leagues may vary according to the conditions of the social environment, time, events and environment. It was determined that the demographic variability of the referees working in the volleyball leagues had a positive relationship with the thinking styles sub-dimensions.

Keywords: Volleyball, refereeing, thinking styles

1. GİRİŞ

Taraftarı ve sporcusuyla günümüzde milyonları bulan voleybol, uluslararası alanda sürekli yaygınlaşan ve daha çok ilgi gören spor branşları arasındadır. Bu ilgi, ülkemizde özellikle okullarda voleybolu beden eğitiminin temel unsurları arasındadır. Son yıllarda hem Milli takım hem de spor kulübü takımları içerisinde uluslararası arenada elde edilen başarılar direkt olarak altyapı çalışmalarında göstermiş ve voleybolun daha fazla sayıda çocuğun ve gencin ilgi odağı haline gelmesine sebep olarak oldukça önem kazanmıştır.

Voleybol ile ilgili bilinmesi gereken şeylerden biri de bu branşın geçmişten günümüze kadar etkin bir şekilde gelişim sergilemesidir. Bu gelişimin desteklemek için voleybolu sevmek yeterlidir. Günümüzde voleybol ile ilgili okullarda ve kulüplerde gençlerin ve sporcuların voleybola ilgileri desteklenmeli ve bu branşın bir parçası haline getirilmelidirler.

Voleybolda performansa etki eden bir diğer hususta voleybol hakemlerinin tecrübe, bilgi, karar verme ve maç yönetimi becerileridir. Hakemlerde iyi bir yönetim sergilemek için takımlar kadar sahada mücadele vermektedir. Bu nedenle müsabakaların akışını elinde bulunduran hakemler spordaki en temel öğelerden biridir. Hakemler sahip oldukları farklı karakteristik özellikler ve bireysel farklılıklar neticesinde farklı düşünce biçimleri vardır.

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik düşünme gücüdür. Aklımızdaki binlerce düşünce meşguliyeti ile günlük yaşamımıza devam etmekteyiz. Düşüncelerimizi kaynaklandığı sebebi, kişiye yaptığı çağrışımı ve bu düşünceler sonucunda eldeki verilerin değişkenliği kişiye göre farklılaşmıştır. (Balgamış 2007).

Düşünmenin öğrenilebilir olmasının yanında birçok yaklaşım düşüncenin geliştirici olduğunu ileri sürmektedir. Bireyin planlı, sistematik bir şekilde hareket etmesi, düşünmenin faydalı olabilmesini sağlamakta ve farkındalıklarını yükseltmelerine etken olabilmektedir. Düşünme yeteneğinin geliştirilerek öğretilmesi mümkündür. Hakem seminerlerindeki eğitim uygulamalarında hakemlere yalnızca sporda değil saha dışında da insan psikolojisinden anlayan ve toplum sosyolojisini bilen, insanın kişisel ve toplumda davranış hareketlerini yorumlayabilen, saha içinde

ve sosyal yaşantısında davranışlarıyla örnek insan olması gereken, problemlere çözüm üreten düşünmeyi de öğretebilen kimse olmaları anlatılmaktadır.

Sternberg düşünme stili tanımı yaparken, bireyin kullanacağı becerilerde tercih ettiği yol, sistem olarak açıklamıştır (Sternberg 1995). Yöntem kullanımı ve bilgiyi ele alarak tercih edilen yol olarak tanımlanmış stil kavramı ise sadece bireyin beceri ya da yeteneği değil, beceriyi nasıl kullanacağı hakkında yapılan tercih olarak da düşünülebilir (Sternberg 1995; Zhang 2005). Bu tanımlamadan yola çıkılarak tercih olarak stilin becerilerden farklı olduğunu göstermektedir. Çünkü beceri, bireyin bir şeyleri yapabilmesi ile ilgiliyken, stil ise bireyin neyi nasıl yapmayı tercih etmesi ile ilgilidir (Duru 2004). Hakemler de bir stil profiline sahiptirler. Hakemlerin maç yönetim stilleri de müsabakalardaki durum ve koşullara göre değişebilir ya da performansları çeşitlilik gösterebilir.

Bu çalışma da, voleybol liglerinde görevli hakemlerin demografik değişkenler ile Strenberg'in teorisine bağlı kalınarak önerdiği düşünme stilleri ölçeği kullanılmıştır. Türkçe karşılığı olarak da, Buluş' un (2005) kullandığı düşünme stilleri tanımlamaları benimsenmiştir.

1.1. Voleybol Tanımı

Voleybol, oldukça yaygın bir takım sporu olmakla birlikte takımlarca oynanan karşılaşmalı sporlar grubuna dahildir. Ağ tarafından iki eşit parçaya bölünmüş alanda iki takım karşılıklı olarak yer alırlar. Sürekli olarak değişen spor olgusu içerisinde kuralları ve antrenman metotları ile bir gelişim içindedir. Voleybol sporunda başarıya ulaşabilmek için üst düzeyde takım oyunu oynayabilme zorunluluğu bulunmaktadır. Bir takım hüviyetine sahip olmanın yanında karşı takımın taktiksel düşüncelerine karşı koyabilmek ve file üstü mücadeleyi kazanabilmek gerekir. Takımı oluşturan sporcuların tüm müsabaka boyunca birlikte hareket etmeleri ve üst düzeyde bir koordinasyona sahip olmaları gerekmektedir (Altın ve Fişekçioğlu 2014).

Voleybol basit bir spor gibi görülmesine rağmen voleybol sporundaki kurallar, oyun alanı içerisindeki mücadele, çabuk reaksiyon gösterme ve bununla birlikte fizik kalitesinin üstünlüğü bu branşın izleme açısından güzelleşmesini sağlamaktadır. Ayrıca ihtimalleri değerlendirme, karar verme ve sezgi yeteneği bir voleybolcuda bulunması gereken özellikler arasında yer almaktadır.

Voleybol, servis, oyun kurma, hücum, blok, alanda savunma, karşı hücum gibi birçok öğeyi içerisinde barındırır. Oyuncuların hareketleri rakip takım oyuncuları tarafından fiilen karıştırılıp bozulmamasına rağmen, rakip sahada hazırlanacak hücum ile zor durumlar oluşturularak etkili olmaya çalışırlar. Bir hücumun hazırlanabilmesi için manşet veya parmakla servisi karşılayarak topu istenilen yere yani pasörün bulunduğu yere atabilmek, oradan smaçöre iyi bir top kaldırmak ve sonuca giden bir smaç ya da plase ile hücum sonlandırılmalıdır. Sert ve etkili servislerle rakip takımı zor duruma sokmak bunun yanında defansta öne, geriye, sağa, sola plonjonlar yaparak kuvvetli bir blok tutmak kolay yapılan hareketler değildir (Altın ve Fişekçioğlu 2014).

Voleybol ile ilgili bilinmesi gereken şeylerden biri de bu branşın geçmişten günümüze kadar etkin bir şekilde gelişim sergilemesidir. Bu gelişimin desteklemek için voleybolu sevmek yeterlidir. Günümüzde voleybol ile ilgili okullarda ve kulüplerde gençlerin ve sporcuların voleybola ilgileri desteklenmeli ve bu branşın bir parçası haline getirilmelidir.

1.1.1. Voleybol Tarihçe

Voleybol tanımı yapılırken, 1895 yılında William Morgan'ın adlandırdığı "Mintonette" adında eğlence amacıyla oynanan bir oyun olarak açıklanmıştır. Birçok değişimler geçirerek günümüze kadar ulaşan voleybol, temel motorik özellikler ve zekâ isteyen bir spor dalıdır. Voleybol da amaç, topu kendi sahamızda yere düşmemesi ve rakip alanda yere düşmesini sağlamak, rakip takım oyuncularının hataya zorlamaya çalışarak sayı kazanmaktır (Vurat 2000).

Amerika'nın Massacusetts eyaleti Hayloke kentinde okulunu bitirmiş yeni genç bir beden eğitimi öğretmeni, Willam G. Morgan (Young Mens Christian Association) YMCA da iş adamlarına beden eğitimi dersi vermekle görevlendirilmişti.

YMCA amacı; Hristiyanlığı yaymak için toplumsal çalışmalar olan bu kuruluş, o yıllarda bütün dünyaya kolları uzanmış olan çok geniş bir misyoner derneği idi. Oyunu izleyenlerden Profesör Albert T.Halstead "Mintonette" yerine "Volley-Ball" adını önerdi. 1952 yılında yani 56 yıl sonra, ABD Voleybol Birliği bu iki sözcüğü birleştirerek "Volleyball" diye kabulüne karar verdi. Amerika Birleşik Devletleri ile Kanada'ya YMCA dernekleri voleybolu kısa sürede yaydıkları gibi misyonerler aracılığı ile başka ülkelere götürdüler (Altın ve Fişekçioğlu 2014).

Voleybol ülkemize mütareke günlerinde yani I. Dünya Savaşı'nı izleyen dönemde geldi. Dr. Deaver 1919-1925 yılları arasında Y.M.C.A'nın müdürlüğü görevinde oyunu derneğin spor salonlarında oynatarak beden eğitimi öğretmenlerinin dikkatlerini kısa zamanda başarmıştır (Eralp ve Çotuk 2006).

İlk kez ulusal şampiyonalar 1928 yılında İstanbul Voleybol Şampiyonası ve ilk olarak 1949 yılında Türkiye Voleybol Şampiyonası yapılmıştır. 1958'e kadar Basketbol ve Voleybol El Spor Oyunları olarak icra edilmiş ancak 1948 yılında Uluslararası Voleybol Federasyonu'na üye olunmasına rağmen istenilen gelişme gösterilememiştir (Tiryaki 1999).

Özellikle son 20 yılda voleybol oyununda insanların fiziksel olarak yaptığı birtakım işlemlerin yerini teknolojinin gelişmesiyle makinalar yapmaktadır. Smaç makinası, blok makinası gibi makinalarla sporcu gelişimi desteklenirken, skorboard, Görüntülü Değerlendirme Sistemi (GDS) gibi cihazların hakemlerin oyun yönetimini desteklemektedir.

1.1.2. Türkiye Voleybol Federasyonu (TVF)

Türkiye Voleybol Federasyonu kuruluş yılı 1958'dir. Kurulurken ilk adı Voleybol-Eltopu Federasyonudur. Türkiye Voleybol Federasyonu 28 Ekim 2004 tarihinde özerk olup, ülkemizdeki voleybolla ilgili faaliyetlerini yürüten resmi bir yapıdır. Federasyon, Uluslararası Voleybol Federasyonu (FIVB), Avrupa Voleybol Konfederasyonu (CEV) ve Balkan Voleybol Birliği (BVA) resmi üyesidir. Türkiye Voleybol Federasyonu merkezi yönetimi Ankara'dır. Türkiye Voleybol Federasyonu, voleybol sporunun toplumun, özellikle de yeni neslin en sevdiği sporlar içinde öne çıkmasını ve Türk voleybolunun dünyadaki tüm voleybol yarışmaları içerisinde en önde gelen spor dalı olmasını amaçlamaktadır (TVF Strateji 2024).

Türkiye Voleybol Federasyonu, ulusal federasyonlar, kıta federasyonları ve FIVB ile koordineli çalışmaları ile katılımcı sayısını destekleyerek ve voleybol izlenme oranlarını artırarak, voleybol sporunun sürekli gelişmesine katkı sağlamaktadır.

1.1.3. Voleybol Oyun Kuralları

Voleybol, oyun alanı içerisinde file ile ikiye bölünmüş ve iki takım arasında mücadele edilen bir spor dalıdır. Oyunun çok yönlü olması herkes tarafından anlaşılabilmesi için ayırt edilmiş nitelikler ve farklı adaptasyonlardan söz edilebilir. Oyunda hedef, topu rakip oyuncuların oyun sahasına filenin üzerinden göndererek yere temasını sağlamak ve rakip oyuncuların da aynı amaçla oynamalarını savunmaktır. Rakip sahaya topu atarken takımların blok temas olmaksızın üç kez topa vurma hakkı vardır (TVF Resmi Oyun Kuralları 2017-2020).

Oyun alanını belirleyen çizgiye temas olmadan top oyuna servis atışı ile sokulur, oyuncu servis ile filenin üzerinden rakip sahaya topu gönderir. Ralli, topun oyun sahasında teması, oyun alanı dışına değmesi veya takımlardan birinin hata yapmasına kadar sürmektedir. Voleybolda sayı kazanmak için ralliyi kazanan takım bir sayı alır (Ralli sayı sistemi). Servis kullanma hakkı servisi karşılayan takım ralliyi kazandığında kazanır. Oyuncular her servis hakkı elde ettiğinde saat yönünde bir pozisyon döner. Voleybol fileli oyunlar arasında büyük öneme sahiptir. Bu oyunda takım oyuncularının kendi aralarında paslaşması ve topu geri atmadan önce topun sürekli havada kalması etkilidir (TVF Resmi Oyun Kuralları 2017-2020).

Bir voleybolcu oyunu iyi anlamalı, hemen oyuna karşılık verebilmeli ve seri bir şekilde alan değiştirebilmelidir. Voleybolcu yukarı sıçrayabilmeli ve kuvvetli vurabilme özelliğine sahip olmasının yanı sıra şaşırtmalı ve aldatmalı değişik hücumlar yapabilmelidir. Oyuncuların hareketleri her zaman koordineli olmalıdır. Topun oyunda hızlıca alan değiştirmesi, oyuncuların pozisyonlarında kendi aralarında yer değiştirmesi, topu karşılama, topu engelleme veya topu göndermek için çeşitli yöntemler kullanmaları, bunlarla birlikte voleybolcuların koşmaları, sıçramaları, atlamaları, düşmeleri benzeri hareketleri gerçekleştirmeleri voleybolu bütün bir oyun haline getirmiştir (Forthomme vd. 2005).

1.1.4. Voleybolda Uygulanan Temel Teknikler

Voleybol sporu yapısının somut bir çözümlemesi; teknik öğeleri, temel nitelikleri ve durumlarının (pozisyonların) bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir. Bu ilişki her durumda ya da en azından benzer durumlarda tekrar oluşmaktadır. Örneğin; oyunda servisin, oyun kurmanın, atağın tekrar edilmesi gibi (Fröhner 1999). Voleybolda uygulanan temel teknikler aşağıdaki alt başlıklarca açıklanmaktadır.

Hücum (Smaç)

Voleybolda topun rakip sahaya vurulması ile uygulanan teknikler smaç, plase ve smaç plase olarak sıralanmaktadır. Bu tekniklerde vuruş mekaniği benzerlik gösterirken, topla buluşma esnasında uygulanan kuvvet ve vuruş açılarında farklılıklar vardır. Çünkü her voleybolcunun vücut yapısı ve motorik özellikleri birbirinden farklıdır. Voleybolda hücum (smaç) en gösterişli ve dikkat çeken ayrıca voleybol seyircisinin de en çok beğendiği ve keyif aldığı bir tekniktir (Selinger 1986).

Voleybolda ne kadar iyi hücum yaparsan o kadar sayı alma şansın artarsa diğer yandan hücum yapmadan kazanmak düşünülemez. Bu nedenle günümüz voleybolunda hücum tekniği çok önemli bir yere sahiptir (Beacke 1996).

Voleybolda çabuk hücum kullananlar, topa daha yakın olup çabuk giriş yapma özelliği gösterdiklerinden, adım sayıları daha azdır. Atılan pasların yükseklikleri ve hızları da, hücumcunun zamanlamasına etki etmektedir. Değişik yüksekliklerdeki paslara değişik zamanlarda hücum girişleri yapılmaktadır. Bu da voleybol sporuna çok yönlülük katmaktadır (Korkmaz 2003).

Savunma

Voleybolda savunma, topun oyun alanına temas etmesini engellemektir. Savunma yapılmadan hücumdan söz edilemeyeceği gibi yapılan hücumların büyük çoğunluğu ise savunmayla başlar. Alan savunmasında blok yapılması rakip takımın smacına karşı savunma için önemli hamlelerdendir. İstatistiki bilgilere göre hücum topunun geliş hızının bayanlarda 18m/s, erkeklerde ise 33m/s olduğu ve bayan voleybolcuların ralli sürelerinin erkek voleybolculara göre daha uzundur. Ayrıca erkek

voleybolcuların savunma yapma olanağı bayan voleybolculara göre daha azdır (Yurdakul 2017).

Voleybolda savunma başarısı için hücumlarda her savunma oyuncusunun topa vuracakmış gibi beklemesi, her oyuncunun karşı taraftan topa vurulmadan önce topla oynamaya hazır olmasıyla mümkündür. Bu, tüm takımın önce savunma pozisyonuna geçmesini sağlar. Başarılı savunma için bir diğer önemli nokta ise, oyuncuların her topa müdahale etmeye çalışması ve topun oyun alanı içerisine temasına izin verilmemesi gerçeğini bilmesidir. Savunmada koordineli bir şekilde hareket edebilmek için tüm takımın konsantre olması büyük önem taşımaktadır (Eralp ve Çotuk 2006).

Blok

Bir veya daha fazla oyuncunun, rakip takım tarafından gerçekleştirilen hücumu file üzerinde eller, kollar ve vücudunun yardımıyla yapılan engelleme hareketidir. Blok, tekniği zor olan aynı zamanda bu tekniğin uygulanması için çok antrenman yapılması gereken bir harekettir (Akarçeşme 2010).

Voleybolda blok, tekli, ikili ve üçlü blok şeklinde yapılmaktadır. Profesyonel takımların üçlü blok yapmalarındaki en büyük etken sıklıkla antrenman yapmalarıdır. Blokta ne kadar iyi yer tutulursa savunma oyuncusunun da o kadar savunma yapma olanağı bulunmaktadır. Nitekim etkili blok başarılı alan savunmasının da kilit noktasını oluşturmaktadır. Günümüz voleybolunda blok, savunmadan çok bir hücum organizasyonu olarak değerlendirilmektedir (Lenberg 2004).

Servis

Hakem işaretiyle servis bölgesindeki oyuncunun topa el veya koluyla vurması ile topun oyuna sokulması hareketidir. Takımların ilk hücum atakları içerisinde servis yer almaktadır. Servis tekniği geçmiş yıllarda oyun başlatan vuruş olarak bilinse de günümüz voleybolunda bu tekniğin taktiksel yönüne ağırlık verilmesi ile sadece oyun başlatan vuruş değil sayı almak için yapılan hamle olması servisin önemini artırmaktadır (Eralp ve Çotuk 2006).

Taktik olarak atılan kısa servisler rakip takımın hücum oyuncularının etkinliğini ve verimliliğini azaltabilmektedir. Zamanla değişen kurallarla servis atışları daha da önem ve özellik kazanmıştır. Teorik olarak servis, oyun başlatan olmasına rağmen, daha önceleri kaybedilen servis durumunda atan takım sayı kaybetmezken, son değişen oyun kurallarında servis kaybı durumunda rakip takım sayı kazanmaktadır (Ahrabi 1999).

1.2. Hakemliğin Tanımı

Hakem kelimesinin Türk Dil Kurumundaki sözlük anlamları; 1. Tarafların arasındaki ihtilafı çözmek için yetkilendirdikleri ve üzerinde anlaşılan kimse. 2. Belirli bir olay veya durumda uzmanlaşmış kişi. 3. Seçebilme ve karar verme hakkı olan kimse. 4. Yarışma ve spor müsabakalarında kurallara uygun ve bitaraf olarak yöneten kimse şeklinde ifade edilmektedir (TDK 2020).

Hakem genel bir kavram olarak, tarafların aralarındaki uyuşmazlığı çözmek için başvurduğu kişi, karşılaştırma yeteneği olan seçme yetkisi verilen kimse anlamında ifade edilebilir. Spor içerisinde genel olarak herhangi bir karşılaşmayı yönetmek veya idare etmek üzere tarafsızlık prensibine bağlı kalarak iki takımın haklarını gasp etmeden oyun kurallarını uygulamak üzere oyun alanında varolan kişiye hakem denir. Hakemin oyun sahasındaki davranışları, verdiği kararları ve uyguladığı usullerle yaptığı işe hakemlik denir (Cei 1994).

Hakemler oyun alanında mücadele eden takımlarla birlikte oyuna direkt olarak müdahil olan kişilerdir. Hakemlerin görevleri arasında; müsabakalarda kazanılan sayıları belirlemek, oyun kurallarına aykırı harekette bulunan takım yöneticileri ve sporcuları kurallar çerçevesinde değerlendirmek, adil oyun anlayışı içerisinde müsabakanın oynatılmasını sağlamak ve müsabakanın sonuçlandırılması yer almaktadır (Cengiz ve Pulur 2004).

Hakemin amacı oyun kuralları dahilinde müsabakanın tamamının yönetiminde ve son kararı verecek tam yetkiyle donatılmış kişi olduğunun bilincinde hareket etmesi gerekmektedir. Hakem, hızlı ve anlık kararlar vermek zorunda oluğundan hakemin verdiği kararlara itiraz bile olsa uygulanır. Müsabaka esnasında tüm yetkiye sahip adaleti sağlayan sorumludur.

1.2.1. Voleybol Hakemliği ve Tarihçesi

Hakemler spor içerisinde önemli kararlar verirken hızlı, legal veya illegal hareketleri saniyeler içerisinde oyun kurallarına göre sonuçlandıran spor hakimleridir (Atakan 2017).

Hakem; düzenli ve yaşantısı düzgün olan, kişilik sahibi ve insan psikolojisinden anlayan ve toplum biliminden anlayan, insanın kişisel ve sosyolojik davranışlarını okuyabilen, oyun içinde ve haricindeki davranışlarıyla örnek olması zorunlu kimsedir (Orta 2005).

İyi yönetimin en önemli iki özelliği, tarafsız ve çelişkisiz olmaktır (TVF Resmi Oyun Kuralları 2017-2020):

- Tüm katılanlara yansız davranmalı,
- Seyirciler tarafından da yansız görünmeli,
- Verilen kararlarda adil ve tutarlı olunmalıdır.

Bu istekler güvenirliğin en büyük öğesidir. Hakemin güvenilirliği sporcuların ve takım sorumlularının oyundan tat almasını sağlarken, izleyici kitlesinin de müsabakayı keyifle izlemesine etken olmaktadır. İyi bir hakemde olması gereken özellikleri aşağıdaki maddelerce sıralayabiliriz (TVF Resmi Oyun Kuralları 2020).

- Kararları doğru olmalı,
- Oyun kurallarının neden yazıldığını anlamalı,
- Yönetiminde kararlılık sergilemeli ve oyunu oynatmaya yönelik rekabete izin vermeli,
- Eğitimci olarak, oyun kuralları çerçevesinde haksızlık cezalandırmalı ve kaba davranış uyarılmalı,
- Oyunun gelişimine katkı sağlanabilmesi, oyun içinde yapılan estetik hareketlere müsaade edilerek ve becerikli sporcuların da görülmeye değer hareketleri yapmalarına izin verilerek izleyicilerin de oyundan zevk almaları için yardım da bulunmalı,
- Etkili bir organizatör olmalıdır.

Yukarıdaki özelliklerden yola çıkarak; filenin sallandığı bir pozisyonda hakem fileye teması anında belirlemeli, düdüğünü çalarak gerekli işareti yapmalıdır. Voleybol çizgi hakemi ise oyunu iyi takip etmeli, topun düştüğü yeri iyi gözlemlemeli ve bayrağını ona göre çekmelidir. Hakemin vereceği tereddütlü veya yanlış verilen karar itiraza sebep olacaktır. Bu nedenle hakem kararını verirken kendinden emin görünmeli ve net olmalıdır. Sonuç olarak, iyi bir voleybol hakemi, kuralları, oyunu tüm ilgili taraflar için doyurucu bir şekilde rekabet haline getirmek için kullanacaktır

Voleybol hakemliğinin ilk tanınması ve resmi kabul görmesi 1934 yılında Stockholm'de düzenlenen Uluslararası Hentbol Federasyonu Kongresi sırasında gerçekleşmiştir (History of Volleyball 2018).

1.2.2. Merkez Hakem ve Gözlemci Kurulu (MHGK)

Federasyon başkanı tavsiyesi ve yönetim kurulunun kararı ile MHGK başkanı hariç kendisine üye sayıları en az dört, en fazla sekiz üyeden oluşan liste hazırlanarak kurulur (TVF Hakem ve Gözlemci Talimatı).

MHGK'ya atanacak üyeler içinde başkanla birlikte, en az 2 (iki) üyenin Uluslararası Hakem Lisansına sahip olması zorunludur (TVF Hakem ve Gözlemci Talimatı 2013).

Görev, yetki ve sorumlulukları

Merkez Hakem ve Gözlemci Kurulu tarafından düzenlenen ve ilgililerin uygulayacağı görev, yetki ve sorumlulukları maddelerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (TVF Hakem ve Gözlemci Talimatı 2013):

Uluslararası, özel müsabakalar ile Türkiye Voleybol Federasyonu' nun yurt içinde düzenleyeceği özel ve resmi karşılaşmalarda görev alacak; baş ve yardımcı hakemleri, hakem gözlemcileri ile istenildiğinde CEV müsabakalarına yedek hakemleri atamak,

Uluslararası nitelikteki voleybol oyun kuralları değişiklikleri ile ilgili her türlü açıklamayı zamanında hakemlere, hakem gözlemcilerine ve hakem eğitimcilerine bildirmek,

Müsabakalarda hakem yönetimlerini izlemek ve değerlendirme yapmak için hakem gözlemcilik görevlerini düzenlemek, bu kapsamda eğitici, geliştirici seminerler vermek ve bu kapsamla ilgili gerekli durumlarda Voleybol Hakemleri ve Gözlemcileri Federasyonu (VHGF) ile iş birliğine gitmek,

Hakem gözlemcilerinin görev yaptıkları sırada kullandıkları farklı liglere ait Müsabaka Değerlendirme Formu ile Hakem Değerlendirme Formlarını hazırlayarak, MHGK tarafından görevlendirilen hakem gözlemcilerinin Hakem Değerlendirme belgesine göre hakemlerin müsabakayı idarelerini değerlendirmek,

Hakemlerin, Gözlemcilerin, Hakem Eğitimcilerinin, İl Temsilcileri ve İl Hakem ve Gözlemci Kurulu Üyelerinin istek ve şikâyetlerini değerlendirerek cevaplandırmak,

Maçı yöneten hakemlerde rastlanan eksikliklerle ilgili olarak eğitici öncelikli sözlü ve yazılı değerlendirmelerde bulunmak, hakem gözlemcisi tarafından düzenlenmiş Hakem Değerlendirme Formu'nun bir nüshasının hakemlere iletilmesini/verilmesini, sezon başlarında Hakem ve Müsabaka Değerlendirme Formunun hangi karşılaşmalar için düzenleneceğini kararlaştırarak ilgililere duyurmak,

Müsabakalarda iyi performans sergileyen hakemlerin durumu göz önüne alınarak bir üst dereceye yükseltileceklere talimat hükümleri kapsamında karar vermek,

Hakemlerin müsabaka yönetimini çeşitlilik içermeyen kıyafetle yapmalarını sağlamak, hakemlerin mücadele haricindeki durumlarını, tutum ve davranışları ile titiz bir şekilde ilgilenmek,

Ceza Talimatnamesine göre suç nitelikli bir olayı işleyen hakem, hakem gözlemcisi, hakem eğitimcisi ve İl Hakem ve Gözlemci Kurulu üyeleri hakkında tahkikat yapmak, gerekli görüldüğünde usul ve esaslar çerçevesinde Türkiye Voleybol Federasyonu Disiplin Kuruluna gönderilmek üzere Yönetim Kuruluna teklifte bulunmak,

FIVB ve CEV yayınlarını takip ederek gerekli bilgi ve dokümanları hakemlere, hakem gözlemcilerine ve eğitimcilerine iletmek,

Sezon başlarken “Yıllık Etkinlik Programı” hazırlayarak Federasyon Başkanlığına iletmek. Federasyon Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen Yıllık Etkinlik programı kapsamında seminerler ve Hakem Kursları planlaması yapmak, söz konusu seminerlerde ve hakem eğitim kurslarında görevlendirilecek kurs yönetimlerini, hakem eğitimcilerini belirlemek ve eğitmektir (TVF Hakem ve Gözlemci Talimatı 2013).

1.2.3. Voleybol Hakem Grubu ve Görevler

Voleybol maçlarında hakem grubu; Başhakem, yardımcı hakem, yazı hakemi, çizgi hakemleri, skor hakemi ve challenge hakemi olan görevlilerden oluşur. Voleybolda görevli hakem grubu aşağıdaki alt başlıklarca açıklanmaktadır.

Başhakem

Başhakem, yazı hakemini gören, filenin dış tarafında yerleştirilmiş sandalye üzerinde görevlerini ayakta durarak yerine getirir. Bakış açısı aynı düzlemde, file üst uç kenar hizasından yaklaşık 50 cm üstünden olmalıdır.

Maçtan önce;

- Saha alanı şartlarını, topları ve diğer malzemelerin kontrolünü sağlar.
- Kura atışını takım kaptanlarıyla birlikte yapar.
- Takımların ısınmalarını kontrol eder.

Maç içerisinde;

- Takımlara uyarıda bulunmak.
- Davranış hataları ve geciktirmelere yaptırım uygulamak.

Başhakemin, her türlü konuda kurallarda belirtilmemiş olsa da oyuna ilişkin karar verme yetkisine sahiptir. Kararları hakkında herhangi bir tartışmaya mahal vermemelidir. Ancak, kararlarının esasına bağlı kuralların uygulanması veya yorumu hakkındaki açıklamayı oyundaki takım kaptanının istemesi durumunda yapacaktır. Eğer kaptan başhakemin açıklamasını kabul etmez ve kararına itiraz etmek isterse hemen bu itirazı maç sonunda yazılı kayda geçirme hakkını saklı tuttuğunu

açıklamalıdır. Başhakemin, oyundaki kaptanın bu hakkını kullanmasına müsaade etmesi gerekmektedir (TVF Hakem ve Gözlemci Talimatı).

Yardımcı hakem

File direğinin karşı tarafındaki yakınında ve başhakemle karşılıklı şekilde, oyun alanının haricinde, ayakta görevlerini yerine getirir. Başhakemin görevine devam etmesi mümkün olmadığı durumda, görevi yardımcı hakem devralır. Yardımcı hakemin maç esnasında aşağıda belirtilen olaylarda karar verir, düdük çalar ve işaret eder (Altın ve Fişekçioğlu 2014).

- Karşı takımın oyun alanına ve file altındaki alana girilmesine,

- Servis karşılayan takımın pozisyon hatalarına, oyuncunun filenin alt kısmına veya oyun alanının kendi tarafındaki antene hatalı temasına,

- Bir geri hat oyuncusu tarafından tamamlanmış bir bloğa veya liberonun blok teşebbüsüne,

- Başhakemin görüş alanı dışında topun yere teması durumlarında yardımcı olur.

Yazı hakemi

Yazı hakemi, başhakeminle karşılıklı hiza da olacak şekilde, görevini yazı masasında oturarak yerine getirir. Maçtan önce, kurallarla belirtilen uygun şekilde libero oyuncuları da dahil olmak üzere isim, numaraları ve takımlara ilişkin verileri kaydeder. Diziliş kağıdından her takımın başlangıç dizilişini kaydeder (Altın ve Fişekçioğlu 2014).

Her takımın servis kullanım sırasını ve maç içerisinde kazanılan sayıların kayıt ve kontrolünü yapar. Oyuncu değişikliği durumlarında, zili çalar ve oyuncunun numara kontrolü yaptıktan sonra isteği kabul ederek ilan etmeyle yetkilidir. Maç sonucunu kaydederek müsabaka cetvelini imzaladıktan sonra, takım kaptanları ve hakemlerin imzalamasını sağlamakla görevlidir (Altın ve Fişekçioğlu 2014).

Çizgi hakemleri

Bir voleybol müsabakasında çizgi hakemi olarak 2 veya 4 hakem görev yapar. Müsabakalarda dört çizgi hakemi varsa oyun alanının köşelerinde görev yaparlar, iki hakemin görevli olduğu karşılaşmalarda ise biri başhakemin sağında olacak şekilde diğeri de yardımcı hakemin sağında olacak şekilde ve köşelerde görev yapmaktadırlar (TVF Resmi Oyun Kuralları 2017-2020).

Çizgi hakemleri;

- Kendi yakınlarında temas etmiş topun dahil ya da hariç olduğunu,
- Topu karşılayan takımın oyun alanı dışına temas etmiş topunu,
- Antenlere temas etmiş topu,
- Sporcunun servis atışı esnasında geçiş boşluğunun dışına temasını,
- Servis esnasında ayak hataları yapan oyuncuyu,
- Oyunculardan herhangi birinin topla oynaması sırasında anten teması,
- Hakem tuttuğu bayrak yardımıyla (40x40 cm büyüklüğündeki) başhakeme uygun işaretle gösterir (TVF Resmi Oyun Kuralları 2017-2020).

Skor hakemi

Skor hakemi, masada yazı hakeminin yanında oturarak, yazı hakeminin çalışmasına yardımcı olarak görevlerini yerine getirir. Müsabaka çizelgesinin elektronik kullanıldığı FIVB, Dünya ve Resmi karşılaşmalarında, oyuncu değişikliklerinin duyurulması ve libero değişikliklerinin kontrolü için yazı hakemi ile beraber hareket eder. Ayrıca duraklama isteyen takıma yardımcı hakemi yönlendirir.

Skor hakemi; libero kontrol cetvelini hazırlar. Libero değişimleri ve yeniden belirlenmesi detaylarını yazar. Skorboard'un doğru skoru yazdığını kontrol eder. Maç sonunda libero cetvelini ve müsabaka cetvelini imzalar (TVF Resmi Oyun Kuralları 2017-2020).

Challenge hakemi ve yeni teknoloji

Teknolojik yenilikler modern voleybolda elektronik müsabaka cetveli, telsizler ve tablet kullanımını beraberinde getirmiştir. Yarışma talimatlarında bu teknolojilerin kullanımı, challenge işleminin yürütülmesi ve oyuncu değişikliği gibi alanlarda nasıl kullanılacağı aşağıda belirtilmiştir (FIVB 2017):

- Challenge talebi oluştuğunda ve telsiz ile sağlanan iletişiminde konu aktarılırken hakemlerden, voleybol terimlerinde kullanılan kısaltmalar ve cümleler ile iletişim sağlanmalıdır. Bu iletişim sağlanırken örneğin; "top dahil yada hariç", "file teması", "blok teması" gibi.

- Topun içeri ya da dışarı olması durumunda challenge hakemi, challenge ekibinin monitöründeki görüntüye izleyerek ve top içeride kuralını öncelikli değerlendirmeye alacaktır. Topun büyük bir kısmı oyun alanının dışında teması halinde aldığı şekilden dolayı çok az bir bölgesi bile sınır çizgilerine temas halinde bu top "dahil top" şeklinde yorumlanmalıdır. Eğer "dahil-hariç top" kararları haricinde bir hataya durdurursa ve verilen kararın yanlış olduğu challenge incelenmesi sonucunda ortaya çıkarsa ralli tekrarlatılır.

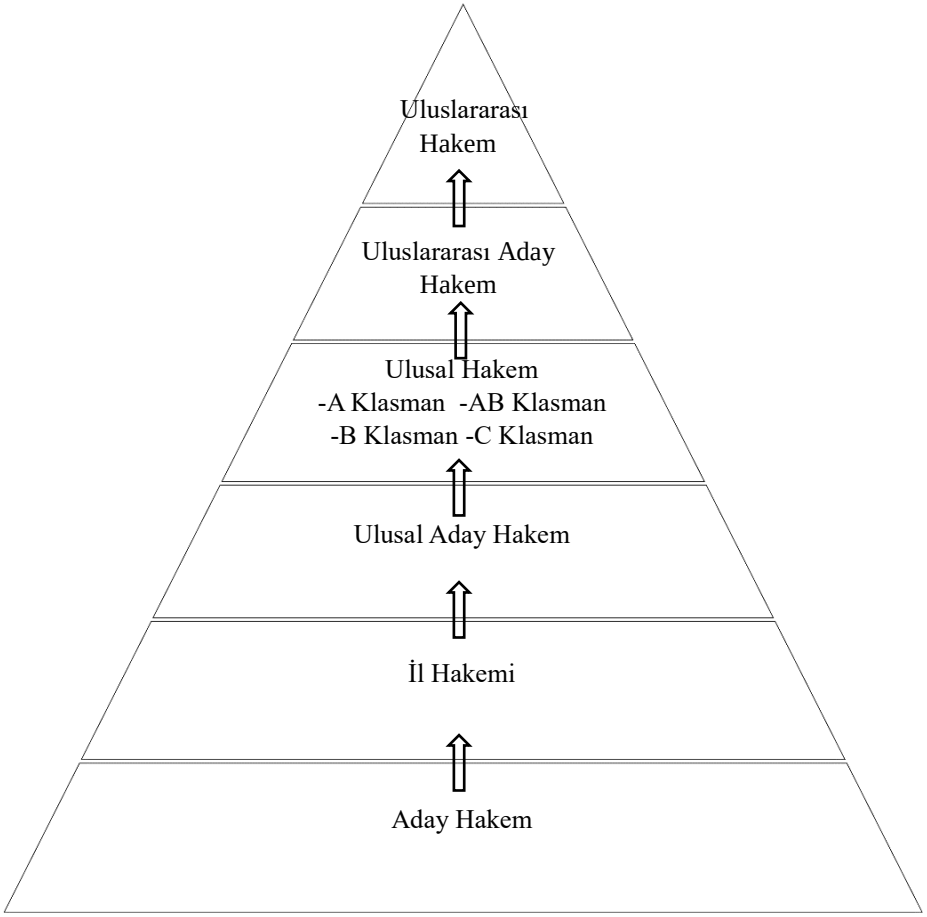
- Operatörün tavsiyeleri challenge hakeminin karar vermesinde etkili olmamalıdır. Operatörün görevi, challenge hakemine hangi kamera açısının daha iyi görüntü sağlayacağı konusunda öneride bulunması haricinde herhangi bir bildirim de bulunma hakkı bulunmamaktadır. Challenge hakemi, yalnızca faydalandığı görüntünün net olmasıyla kararını açıklayacaktır.

Şekil 1. CEV Challenge uygulaması "topun dahil-hariç" görüntüsü

1.2.4. Voleybol Hakem Dereceleri

Türkiye Voleybol Federasyonu hakem talimatlarına göre hakemlik dereceleri; aday hakemlik, il hakemliği, ulusal aday hakemlik, ulusal hakemlik, uluslararası aday hakemlik, uluslararası hakemlik ve FIVB uluslararası hakemliği olarak belirlenmiştir. TVF hakem talimatlarına göre hakemlik dereceleri sıralaması aşağıdaki Şekil 1'de gösterilmektedir:

Şekil 2. Voleybolda hakem dereceleri ve klasmanlar

Hakemlerin görevlendirilme esasları şunlardır (TVF 2018):

Aday hakemler, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, en az 19 ve en çok 31 yaşında olması, mezuniyeti en az lise ve denklikte olan, TVF Merkez Hakem ve Gözlemciler Kurulu (MHGK) tarafından yapılan Voleybol Hakemliği Aday Hakem Kursunu başarıyla tamamlamış ve yazılı sınav puanı en az 70 olan hakemlerdir. İl hakem kurulu tarafından İl ve ilçe müsabakalarında, baş, yardımcı, yazı, çizgi ve skor hakemi olarak görevlendirilirler.

İl hakemleri, aday hakemlikte en fazla 3 yıl içerisinde gerekli şartlar tamamlanarak resmi müsabakalarda görevli hakemler, müsabakada hakem gözlemcisi tarafından asgari 70 puan alan aday hakemler, il hakemliğine terfileri İHK teklifi ve MHGK'nın kararı ile atanmaktadırlar. İHK tarafından yetki alanı içindeki karşılaşmalarda her türlü göreve atanabilirler. MHK tarafından her türlü şehirler arası karşılaşmalarda baş ve yardımcı hakem olarak görevlendirilirler.

İl hakem kurulu genelde mart ayı içerisinde 3 yıl faal hakemlik yapan ulusal aday hakemlerden, 40 yaşını bitirmemiş ve gerekli nitelikleri taşıyan il hakemleri için MHGK'ya teklifte bulunulur. Müsabakaların uygunluğuna bağlı, İHK ve MHK tarafından uygun görülen her türlü görevi yapabilirler.

Ulusal Hakemler, MHGK'ya teklifte bulunan Ulusal Hakemliğe terfi edebilecek nitelikteki hakemlerden Ulusal hakemliğe yükselme sınavında en az 70 puan ve üzeri alan hakemlerdir. Ayrıca üstün başarı gösteren il hakemlerinden faal süreleri ya da müsabaka sayısına bakılmaksızın da önerilebilir. Resmi ve özel statüdeki müsabakalarda İHK tarafından atandıkları her türlü görevi yapabilirler.

Uluslararası Aday, kriterleri belirlenmiş FIVB tarafından kendi organizasyonlarında göre görevlendirmek üzere, uluslararası hakemler arasından seçim yapar. Hakemler seçildikten sonra 4 yıllık süre zarfında "FIVB Uluslararası Hakem" unvanını alırlar. FIVB, uluslararası hakem listesine girenleri, 4 yılın sonunda değerlendirilir. Performansları yetersiz olan hakemler liste dışı bırakılır ve yerine başka hakemler geçer. Uluslararası ve FIVB Uluslararası Hakemler, her türlü karşılaşmada görev yapabilirler.

Belirlenen tüm müsabakalarda görev yapacak hakem grubu (başhakem, yardımcı hakem vd.) hakemlik derecelerine göre düzenlenen uluslararası, özel müsabakalar ve yurt içinde Türkiye Voleybol Federasyonu tarafından görevlendirilmektedir. Voleybol müsabakalarında özellikle liglerde görev alan hakemler ve hakem gözlemcileri ise TVF hakem talimatlarına ve hakemlerin klasman derecelerine göre MHGK tarafından görevlendirilmektedir.

1.3. Düşünme Stilleri

Düşünme, klasik açıklamayla insanı diğer varlıklardan farklı kılan fonksiyon ve genel anlamda gözlem, deneyim, sezgi, akıl yürütme ve diğer yollarla ulaşılmış bilgiler niteliğinde, uygulama, çözümleme ve değerlendirmenin denetim altına alınmış halidir (Özden 2005).

Stil kavramı için birbirinden farklı anlamda birçok kavram üretilmiş ve özellikle eğitim psikologları aracılığıyla önemli ölçüde ilgi görmüştür. Bu kavramların içinde en fazla bilişsel stiller, öğrenme stilleri ve düşünme stilleri kullanılanlarıdır. Araştırmacıların ortaya attıkları stil ile ilgili kavramlar birbirlerinden bağımsız olsalar da, hepsinin de eğilim durumlarından farklı olma gibi bir ortak özelliği vardır (Buluş 2005).

Sternberg'e göre düşünme stili, bireyin becerilerini kullanmada tercih ettiği yol, yöntem olarak tanımlanmıştır (Sternberg 1995).

Bütün insanlar bir stil profiline sahiptirler, yani her birey değişik stillerin her birini belirli bir düzeyde kullanır. Ancak birey herhangi bir düşünme stiline bağlı değildir. Dolayısıyla, insanlarda değişen düşünme stili konu ve duruma göre farklılık gösterebilir. Stillerin farklılığı kullanıma ve ihtiyaç duyulmasına göre yaşam boyu farklılaştıkça değişebilir. Kullanılacak düşünme stillerin de bir bireysel yorumlama farklılığı ve seçme gücünden de söz edilebilir. Ancak fix (değişmeyen, katı) bir düşünme stilinden söz etmek mümkün değildir (Sternberg 1994).

Bireylerde düşünme stilleri demografik özelliklere göre; cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, medeni hali, sınıf düzeyi, öğrenme şartları, çalışma koşulları, okul çeşidi, anne-baba eğitim seviyesi, ekonomik koşul vb. farklı durumlarda farklılık gösterebilir (Zhang 2001).

Düşünme insan hayatında çok önemli bir konsept olmasıyla birlikte her insan için ortak bir düşünce içerisinde olması durumu neredeyse olanaksızdır. Her bireyin stillerinin farklı olması her bir insanın özel bir varlıktır olduğunu göstermektedir. Her bireyin düşünme stillerinin farklılık göstermesi yaşam anlayışı, yemek tarzı, hobileri gibi insani özellikleri gibi değişmektedir. Dolayısıyla bireylerin aynı hadiseler karşısındaki davranış ve düşünceleri farklı olabilir. Bireyler öğrenirken nasıl kişisel

farklı metotlara sahiplerse aynı doğrultuda düşünme de bireysel farklılıklara paralel olarak değişmektedir (Yaşar ve Erol 2005).

Düşünme stillerinde farklı durumlardaki düşünme stilinden söz etmek zihinsel benlik-yönetimi kuramı ile açıklanabilir. Bu boyutlar fonksiyonlar, formlar, düzeyler, eğilimler ve kapsamlardır. Bu kuramın boyutları aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

1.3.1. Zihinsel Benlik-Yönetimi Kuramı

Zihinsel benlik-yönetim kuramı günümüzde oldukça geniş bir alana sahip 1990'lı yılların başında Sternberg tarafından geliştirilmiştir. Robert J. Sternberg tarafından geliştirilen bu teori, insanların günlük yaşantılarını, etkinliklerini bir şekilde yönetme ve dizayn etme ihtiyacı içinde oldukları düşüncesine dayanmaktadır. Kurama göre bunu yapmanın çeşitli yolları bulunmaktadır. Kişi düşünme stilini belirleme yaparken uygun ve kendisi için en kolay olanı seçme eğilimdedir. İnsanlar, dış faktörlerin zaruretlerini göz önüne alarak kullandığı düşünme stilinde katı olmayan ve bu entegrasyon sürecinde kullandıkları düşünme stilinin başarı ölçüsü de değişmektedir. Düşünme stillerinde çeşitliliği önemli kılan unsur zihnin bu şekilde, zihinsel benlik yönetimi için değişken kullanımıdır (Sternberg 1993).

Zihinsel benlik-yönetim kuramındaki ana düşünce toplumsal düzen sağlamak için kurulan hükümet formlarının bilinçli seçilmiş olmasıdır. Toplumun yönetim şekli ile bireylerin kendilerini yönetmesi ve günlük etkinliklerini düzenleme gereksinimi arasında benzerlik olduğu ileri sürülmektedir (Buluş 2005). Bu durumda bireysel düzenleme ve toplumsal düzenlemeler aynı doğrultudadır.

Sternberg Zihinsel benlik-yönetim kuramını şu şekilde açıklamaktadır: "Herkesin zihninde bir yönetim bulunmakta ve insan aynı yönetimler gibi kendini değişik yöntemlere iletir. Aynı zamanda ilklerini belirlemeye, evrensel değişimlere kendini inandığı değerleri çerçevesinde tepki göstermeye ihtiyacı olduğunu benimser. Bu kapsamda düşüncelerini, eylem ve davranışlarını iç ve dış ihtiyaçlarına uygun bir tarzda organize etmektedir."

1.3.2. Zihinsel Benlik-Yönetimi Fonksiyonları

Zihinsel benlik yönetiminde üç temel fonksiyon vardır. Bunların ilki halkın yönetiminde bulunan yasama (legislative) fonksiyonu, ikincisi yürütme (executive) fonksiyonu ve son olarak yargı (judicial) fonksiyonu gibi, işlevleri aynı şekilde zihin de yerine getirme özelliğine sahiptirler. Yasam fonksiyonunun zihinsel özellikleri kreatif (yaratıcılık), yöntem belirleme, hayal gücü ve planlama ile ilgilidir. Yerine getirme ve uygulanması gibi fonksiyonlar yürütme fonksiyonu ile ilgilidir. Eleştirisel değerlendirme ve karşılaştırma özellikleri yargı fonksiyonu ile ilişkilidir. Ancak her bireyde bu fonksiyonlardan herhangi bir daha baskındır. Yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarını aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür (Buluş 2001).

Yasama düşünme stili, problemlere çözüm yaratma, formüle etme ve planlama yapmaktan hoşlanan bireylerin özelliklerini kapsamaktadır. Bu bireyler kendi kurallarını oluşturur. Ayrıca hareketleri kendilerine mahsus bir şekilde yapmayı tercih eden ve isteyen insanlardır. Bu stile uygun insanlar önceden oluşturulmamış meseleleri tercih ederler. Bir örnekle açıklamak gerekirse; sunusunu kendi yapmak durumunda olan bir öğrenci, kendine has bir şekilde kendi kurallarını oluşturarak yasama düşünme stilinden yararlanacaktır (Buluş 2001).

Yürütme düşünme stiline sahip olan bireyler yapma, icra, yerine getirme işlerini gerçekleştiren insanlardır. Bu stile sahip insanlar kuralları takip eden, kendilerine verilen talimatları uygulayan ve bu uygulamaları en bilinen şekilde yapmayı tercih eden bireylerdir. Daha önceden belirlenen problemleri tercih eden bireyler, işleri halletmekten mutluluk duyarlar (Zhang 2001).

Yargısal düşünme stiline sahip bireyler, nesneleri, olay ve olguları yargılamaktan, kuralları ve prosedürleri değerlendirmekten hoşlanan insanlardır. Ayrıca mevcut durumları, düşünceleri yorumlamayı ve analiz etmeyi tercih eden insanlarda görülür (Buluş 2001). Bu stile sahip insanlar fikirler ortaya sunan, yargılayıcı yapıya sahip, düşüncelere ve olaylara çözümleyici yaklaşarak buna dair değerlendirme yapabilen bireylerdir (Fer 2005).

1.3.3. Zihinsel Benlik-Yönetimi Formları

Zihinsel Benlik-Yönetiminin şekilleri bir ülke idaresi ve yönetme tarzlarına benzetilmiştir. Yönetim tarzları monarşik, hiyerarşik, oligarşik ve anarşik düşünme olarak isimlendirilmiştir. Kuramdaki stiller, bireylerin cinsiyet, yaş gibi demografik özellikleri ve yapmaktan hoşlandıkları liderlik becerileri ve çalışma tecrübesi gibi sosyo-ekonomik durumları ile yakından ilişkilidir (Çubukçu 2004). Bu yönetim biçimlerini aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür.

Monarşik düşünme biçiminde, bir şeyleri yapmakta baskın bir tek yol ve bir tek amaç vardır. Zihinsel olarak belirli bir amaç üzerinde yoğunlaşma eğilimde olan insanlar bu düşünme stiline sahiptir. Bu insanlar, problem durumlarına, çıkmazlarına uzak durma davranışı ya da onlara duyarsız kalma davranışı eğilimi göstermektedir.

Hiyerarşik düşünme biçimi, öncelikleri değişen birçok amacı içinde barındırma eğilimini ifade etmektedir. İnsanlar birden çok amaçla uğraşırken bu düşünme stilini kullanmaktadırlar. Bireyler, bazı amaçlarının diğerlerinden çok daha önemli olduğunun bilincinde olması, önceliklerini belirleme duyusuna sahip ve yaklaşımlarında sistemli olarak problem çözme eğilimdedirler.

Oligarşik düşünme biçimi, önem dereceleri aynı düzeyde olan birçok amaca önem vermektedir. Oligarşik birey, önem dereceleri eşit düzeye sahip çoklu ve rekabet niteliği taşıyan amaçlar ile uğraşmaktan zevk almaktadır. Öncelik belirlemek zorunda kaldıklarında, değişik konular için çelişki ve gerilim yaşamaktadır. Bu teoriyi benimseyen bireyler, aynı düzey önceliğine sahip amaçların konularını bitirmek için her şeyi o konu çerçevesinde eşit önem düzeyinde algıladıklarından bitirmeme eğilimdedirler.

Anarşik düşünme stiline sahip bireyler sistematik bir ilerlemeyi tercih etmeyen, kuralları, prosedürleri ve yönergeleri değersiz gören bireylerdir. Ayrıca bu tarz düşünen bireyler olaylar karşısında dağınık bir yaklaşımı tercih etmektedirler (Duru 2004).

Anarşik düşünme stiline sahip bireyler otoriteye karşı koyma eğiliminde olduklarından ve başka bireyler adına da farklı hedeflere odaklandıklarından kurumlarda pek hoş karşılanmazlar.

1.3.4. Zihinsel Benlik-Yönetimi Düzeyleri

Ülkelerin çoğunda gelişmelerin sağlıklı olabilmesi için yönetimlerin, ulusal, bölgesel ve belediyeler gibi farklı düzeylerde işlerini yürütmesi gerekmektedir. Bireylerin zihinsel benlik yönetimlerinde genele odaklanan global (evrensel) ve ayrıntılara dikkat çeken yerel düşünme stilleri olmak üzere iki düzeyleri vardır (Dinçer 2009).

Global (evrensel) düşünme stilini benimseyen bireyler üst düzeyde kavramsallaştırma ve soyutlama gerektiren çalışmalarda başarı gösterirler. Bununla birlikte bu stile sahip bireyler detaylara çok takılmazlar ve ayrıntılarla uğraşmaktan kaçınmaktadırlar. Ağaçlardan ziyade ormanı görme eğilimdedirler (Duru 2004).

Lokal düşünme stilini tercih eden bireyler detaylara odaklanıp, kapsamlı ve genel görüşe bakmadan somut olanla ilgilidir. Bu stili tercih eden bireyler detaylı çalışma gerektiren görevlerle uğraşmayı tercih ederken, soyut problemlerden uzak dururlar. Genelde faydacı amaçlara yönelmek isterler (Oflar 2010).

1.3.5. Zihinsel Benlik-Yönetimi Eğilimleri

Zihinsel benlik yönetiminde anlamsal siyasal olmayan düşünme stillerinden muhafazakar (Conservative) ve liberal stillerden bahsedilebilir. Zihinsel benlik-yönetimi teorisi doğrultusunda her düşünme stiline uygun öğretim ve değerlendirme metotları sunulmuştur. Bu iki alt boyut olan muhafazakar ve liberal düşünme stillerini aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür:

Muhafazakar düşünme stilinde sahip bireyler yaşamlarında ağırlıklı olarak mevcut kurallar ve yöntemlere bağımlı hareket etmeyi, değişmeye karşı ve mümkün olduğu kadarıyla bilinmeyen durumlardan uzak kalmayı tercih eden gelenekçi bireylerdir (Balkıs 2004). Ancak, yasama düşünme stilini engelleyici nitelikte olmamakla birlikte muhafazakar düşünme stili yeni fikirlerden ve farklı davranış biçimlerinden hoşlanıyorsa ve temelde muhafazakar özelliğe sahipse hem yasama hem de muhafazakar düşünme stillerini bir arada barındırabilir (Sternberg ve Grigorenko 1993).

Liberal düşünme stilini kullanan bireyler belirsiz ve kesin olmayan farklı durumlarla karşılaşmaktan hoşlanan, kuralları ve prosedürleri dikkate almadan hareket

etmeyi seven geleneğe karşı hayalperest bireylerdir. Böyle bireyler değişimin olmadığı durumlarda sıkıntı yaşamaktadırlar. Ancak mevcut sistem ve prosedürlerin ötesine geçme eğiliminde olduklarından liberal düşünme stilini ile beraber yürütme düşünme stilini de kullanabilirler (Sternberg ve Grigorenko 1993).

1.3.6. Düşünme Stilleri Kapsamı

Düşünme stilleri kapsamı, bireyin kendisi ya da çevresi ile ilgilenme durumunu açıklayan, içedönük (Internal) ve dışadönük (External) olmak üzere iki boyutu vardır. Bu boyutlar aşağıdaki gibi açıklanabilir:

İçedönük düşünme stili; bu stili tercih eden bireyler, içsel olaylarla ilgilendiklerinden, içe kapanık, görev odaklı, yalnız çalışmayı seven, mesafeli ve asosyal bireylerdir. Bağımsız, kendine yeten, iletişimden kaçınan bireyler bu stili tercih ederler (Fer 2005a).

İçedönük düşünme stiline sahip kişiler, nesne, olay ve düşüncelerle bireysel olarak ilgilenmeyi isterler. Temel olarak tercihleri, kendi ilke ve düşünceleri doğrultusunda diğerlerinden bağımsız olarak hareket etmektedir. Genellikle konu merkezli, soğuk davranış sergileyerek, dış çevrelerine karşı ilgisiz ve daha az sosyal bireylerdir (Sternberg 1997).

Dışadönük düşünme stilini tercih eden bireyler, insan ilişkileriyle ilgili, cana yakın ve sosyal bireylerdir. Toplumsal konulara karşı daha duyarlı ve sosyal problemlere karşı yakından ilgilidirler. Genel olarak yalnız olmaktan değil, birileriyle vakit geçirmekten ve birlikte çalışmaktan hoşlanırlar (Sternberg, Grigorenko ve Zhang 2008).

Düşünme stilleri, yeteneklerle karıştırılmalarından dolayı bazı bireyler başarısız olarak değerlendirilmektedir. Bunun sebebi değerlendiricilerin stillerinin, bireylerin stilleri ile aynı olmamasıdır. Değerlendiricilerin her bireyin güçlü yönlerini belirleyerek, güçsüz yanlarını değiştirme ya da geliştirmelerine yardımcı olacak şekilde değerlendirme yapması gerekmektedir. (Sternberg ve Zhang 2005).

Tablo 1.3.1 Zihinsel Benlik-Yönetimi Kuramına Göre Düşünme Stillleri

Düşünme Stilleri	Düşünme Stillerinin Özellikleri	Genel Özellikleri
İŞLEVLER (Functions)		
Yasama (Legislative)	Yaratıcı, icat edici, yenilikçi, fikir üreten, işlerinde kendi yollarını kullanmaktan hoşlanan.	Fen projeleri yapmayı, şiir, hikaye yazmayı, orijinal sanatsal işler yaratmayı severler.
Yürütme (Executive)	Verilen talimatları izleyen, ne denildiyse yapmayı tercih eden.	Problem çözmeyi, belirli konulara ilişkin yazı yazmayı severler.
Yargı (Judical)	Yargılamayı, değerlendirmeyi seven	Diğerlerinin işlerini eleştirmeyi, dönüş ve tavsiye vermeyi severler.
FORMLAR (Forms)		
Monarşik (Monarchic)	Tüm enerjileriyle aynı anda tek işe ve amaca odaklanan.	Fen bilimleri, tarih, sanat hangi alanda olursa olsun tek bir projeyle ilgilenmeyi severler.
Hiyerarşik (Hiyerarchic)	Tüm enerjileriyle aynı anda tek işe ve amaca odaklanan	Fen bilimleri, tarih, sanat ahngi alanda olursa olsun tek bir projeyle ilgilenmeyi severler
Oligarşik (Oligarchic)	Bir kerede birçok işi yapan ve öncelik belirlemede sorun yaşayan	Okuma anlamaya sorularına yeterli zaman ayarlamayı severler fakat standart sözel-yetenek testinin bitiremeyebilirler
Anarşik (Anarchic)	Problemlere rastgele bir yaklaşım sergileyen, sistemlerden ve rehberlikten kaçınan	Konuşmalarında, bir noktadan diğerine atlar, işlere başlar fakat bitiremezler
DÜZEYLER (Levels)		
Global (Global)	Resmin bütünüyle, genel çerçeve ve soyut düşünceyle uğraşan.	Bütünsel mesaj veren yazılar yazmayı, sanat eserleri yazmayı severler.
Lokal (Yerel)	Detaylar, özel ve somut düşüncelerle uğraşan.	Sanatın detaylarını tarif edici yazılar yazmayı severler.
KONULAR (Scope)		
İçsel (Internal)	Yalnız çalışmayı seven, içedönük kendine yeten.	Kendi kendine yapmayı severler.
Dışsal (External)	Diğerleriyle çalışmayı seven, sosyal, dışadönük, karşılıklı bağımlı.	Takım arkadaşlarıyla çalışabileceği projeleri tercih ederler.
EĞİLİMLER		
Liberal (Liberal)	Yeni yöntemleri denemeyi seven, geleneklere karşı olan.	Önerilen yol olmasa da yeni bir aletin nasıl çalışacağını çözen
Muhafazakar (Conservative)	Denenmiş ve doğru yolları kullanmayı seven, gelenekçi.	Geleneksel, denenmiş yolla bir aleti çalıştırmayı, geleneksel sınıf ortalamalarında çalışmayı tercih ederler.

(Sternberg 1994, Park ve ark 2005, Fer 2005, Dinçer 2009).

1.4. Düşünme Stilleri İlkeleri

Kurumlarda ve örgütlerde düşünme stilleri ilkelerinin bilinmesi çalışanlar açısında önemlidir. Düşünme stilleri sosyal ortamın koşullarına göre zamana, olaylara ve bulunduğu kültüre göre değişiklik gösterebilir (Zabukovec, and Kobal-Grum 2004). Zihinsel benlik kuramı bağlamında düşünme stillerine ilişkin bazı ilkeler aşağıdaki maddelerce belirtilmiştir:

-Stiller becerileri uygularken bireylerin tercih ettiği yol olduklarından, tek başlarına stiller beceri değildir.

-Bireylerin beceri ve stillerini karşılaştırmak gibi bir uygulama, çatışma meydana getirecektir.

-Bireyler becerilerinin deneyebildiği gibi stillerini de deneyebilir.

-Bireyler birtane stilden çok bir stil profiline sahiptir.

-Stiller bireyin karşılaşmış olduğu durum ve problemlere göre değişebilir ve hayat boyunca çeşitlilik gösterebilir.

-Bireyler düşünme stili gücü ve değişkenliği açısından birbirlerinden farklılık gösterebilir.

-Bireyler toplumsal yaşantılarına ve bu süreçlere bağlı olarak stil edinmişlerdir.

-Stiller öğretilebilir ve uygun ortamlarda (laboratuvar, çevre gibi) ölçümü yapılabilir.

-Stiller etkinlik bakımından alanlarına göre farklılık göstermektedir. Belli bir eylemde ise etkili olan stil başka bir eylemde aynı etkiyi göstermeyebilir.

-Bireyin yaşantısında belli bir süre etkili ve işlevsel olan stil, başka bir dönemde tercih edilmeyebilir.

-Bir stil başka bir stilden iyi ya da kötü değildir. Bireyler kendi düşünme tarzının faklı bir tarzı olan bireyden daha iyi olduğunun yanılgısına düşmemelidir.

2. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, örneklem, ölçme aracı ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nicel araştırma modeline göre tasarlanarak survey tarama yöntemi kullanılmıştır. Kullanılan tarama modeli evren hakkında genel bir kanaate ulaşmak amacıyla evrenden alınan bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, olguyu oluşturan şartlara müdahale etmeden var olduğu haliyle araştıran ve tanımlayan yöntemlerdir. Bu modelde esas olan, mevcut durum ve şartlara müdahale etmeksizin var olan durumu gözlemleyebilmek ve ölçmektir (Karasar 2006).

2.2. Evren ve Örneklem

"Voleybol Ligleri Hakemlerinin Düşünme Stilleri" başlıklı tez projesi Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 24/09/2019 Tarih ve 66 sayılı kararı ile tez olarak hazırlanmasına ve Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nin 24/09/2019 tarihli Etik Kuruku kararı ile Etik Kurul Yönergesine uygunluğuna oy birliği ile karar verilmiştir (EK-C)

Bu araştırmanın evrenini; Türkiye voleybol liglerinde görevli faal ulusal hakemlerden tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen 420 hakem oluşturmaktadır. Türkiye Voleybol Federasyonu'nun 27 Ağustos 2019 tarih ve 5486 sayılı yazısı ile gerekli izinler alındıktan sonra TVF'nin 29 Ağustos 2019 tarihinde Ankara ilinde düzenlemiş olduğu Hakemlik Semineri'ne katılan 228 ulusal hakem ve bölgesel 192 hakeme anket uygulanarak araştırmamızın çalışma grubu oluşturulmuştur.. Araştırma grubunun bölgesel dağılımı (Konya ili bölgesel 43, Burdur ili bölgesel 23, Kayseri ili bölgesel 28, Samsun ili bölgesel 22, Gaziantep ili bölgesel 26, Isparta ili bölgesel 22, Kocaeli ili bölgesel 28) şeklinde, toplam 420 hakem oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak düşünme stillerine ilişkin "Düşünme stilleri ölçeği" (Sternberg ve Wagner 1992) ve Buluş (2006) tarafından Türkiye'de ilk defa Türkçe'ye uyarlama ve 65 maddeye indirilmiş veriler kullanılmıştır. Kişisel bilgilerin elde edilmesi amacıyla oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Bu araştırma, voleybol liglerinde görevli hakemlerin düşünme stillerini belirleyerek, demografik değişkenlerinin düşünme stilleri üzerindeki etkisini araştırmak ve hakemlerin tutumları arasındaki bağlantının varlığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, voleybol hakemlerinin düşünme stillerini kullanma düzeylerine ilişkin algıları ölçülüp verilendirilmiştir. Ayrıca kendilerine ait bazı demografik bilgilerde veri olarak kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu ve ölçek 500 voleybol hakemlerine dağıtılmış ve 80 tanesi demografik bilgilerin ve ölçeklerin eksik doldurulması ve bireylerin çekimser yaklaşması sebebiyle geri dönmemiş veya veri setinden çıkartılmıştır. Bu sebeple voleybol hakemlerinin doldurdukları form ve ölçek anketi içerisinden 420 katılımcının doldurduğu formlar geçerli sayılarak değerlendirmeye alınmıştır. Bu amaçla kullanılan araçlar aşağıda açıklanmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırmada veri toplama tekniği olarak yüz yüze anket metodu kullanılmıştır. Uygulanan anketin tamamı iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde, voleybol liglerinde görevli hakemlerin bireysel nitelikleri hakkında verileri sağlamak ve araştırmada inceleme konusu olacak bağımsız parametreleri oluşturmak amacıyla 8 sorudan oluşan kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Kişisel bilgi formu, Voleybol liglerinde görevli hakemlerin; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, gelir durumu, medeni hal ve hakemlik süreleri gibi durumlarını belirleyebilmek amacıyla araştırmacı aracılığıyla geliştirilmiştir.

2.3.2. Düşünme Stilleri Ölçeği (DSÖ)

Anket formu ikinci bölümünde ise Düşünme Stilleri Ölçeği (Sternberg ve Wagner 1992) Zihinsel Benlik-Yönetimi Kuramı'nın öngörüleri yönünde geliştirilmiş, her biri sekiz madde içeren 13 alt testten oluşan (toplam 104 madde) ve 7 dereceli Likert tipi, bireyin kendisini rapor etmesine dayanan bir ölçektir ve sorulara "1. Hiç

Uygun Değil, 2. Çok Uygun Değil, 3. Biraz Uygun Değil, 4. Oldukça Uygun, 5. Uygun, 6. Çok Uygun, 7. Tamamen Uygun" şeklinde cevap verilmesi istenmiştir.

Türkiye'de ölçeğin Türkçe' ye uyarlanması ve madde sayısının 65'e düşürülerek uygulanması ilk kez Buluş (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmada, ölçeğin madde-test korelasyonlarının .31 ile .84 ve alt testlere ilişkin alfa değerlerinin ise .66 (anarşik) ile .93 (monarşik) arasında değiştiği görülmüştür. Söz konusu çalışmada ölçek unsurları yapısı, temel bileşenler yöntemi ile varimax rotasyonu kullanılarak incelenmiş ve 3.1, 1.9, 1.4, 1.2 ve 1.1 özdeğerli, toplam varyansın % 68.3'ünü açıklayan beş temel faktör bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirliğine ve yapı geçerliğine ilişkin elde edilen bu bulgular Sternberg ve Wagner (1992), Sternberg (1994a, 1997) ve Zhang ve Sach (1997) tarafından rapor edilen sonuçlarla tutarlılık göstermiştir.

2.3.3. Verilerin Çözümlenmesi

Yapılan alan yazın incelemesi sonucunda araştırma sonuçlarıyla ilişkili olabileceği düşünülen değişkenler belirlenerek bu değişkenlere ilişkin analizler yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS istatistik paket program kullanılmıştır. Veriler ortalama ve standart sapmalar verilerek özetlenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Basıklık ve Çarpıklık (Kurtosis - Skewness) Kat sayıları aralığı ile kontrol edilmiş, söz konusu aralığın +1.5 ve -1.5 değerlerini aşmadığından, verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir (Tabachnick and Fidell 2013). Veriler normal dağılım gösterdiğinden dolayı ikili küme karşılaştırmaları için bağımsız grup t testi, ikiden fazla küme karşılaştırmaları için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA sonucu anlamlı farklılıkların kaynağını belirlemek üzere Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında ölçek güvenirlik katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır (Tabachnick B.G. and Fidell L.S. 2013).

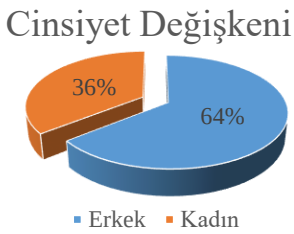
3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın bağımsız değişkenlerine (cinsiyet, yaş, medeni durumu, eğitim durumu, toplam hakemlik süresi, gelir durumları ve meslek) ilişkin yapılan istatistiksel işlemlere yer verilmiştir.

Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerine Ait Demografik Bilgilerin Dağılımı

Tablo 3.1. Voleybol hakemlerinin "Cinsiyet" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Değişkenler		**f**	**%**
Cinsiyet	Erkek	270	64,3
	Kadın	150	35,7
	Toplam	**420**	**100,0**

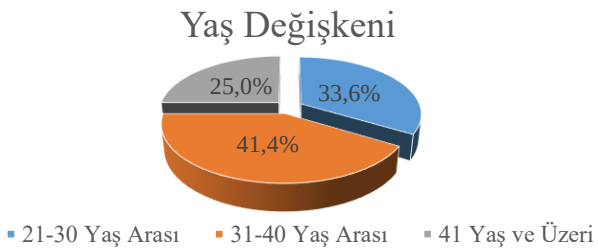

Şekil 3.1. Voleybol hakemlerinin "Cinsiyet" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Tablo 3.1 ve Şekil 3.1'deki bulgulara göre, araştırmaya katılan toplam 420 hakemin, 150'si kadın (%35.7), 270'i erkeklerden (%64.3) oluşmaktadır.

Tablo 3.2. Voleybol hakemlerinin "Yaş" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Değişkenler		**f**	**%**
Yaş	21-30 Yaş Arası	141	33,6
	31-40Yaş Arası	174	41,4
	41 Yaş ve Üzeri	105	25,0
	Toplam	**420**	**100,0**

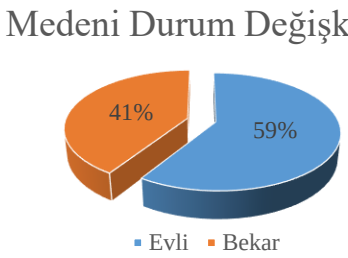

Şekil 3.2. Voleybol hakemlerinin "Yaş" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Tablo 3.2 ve Şekil 3.2'de araştırmaya katılan hakemlerden toplam 420 hakemin yaş değişkenine göre incelenmesinde, 21-30 yaş grubu 141 (% 33,6), 31-40 yaş grubu 174 (%41,4) ile en büyük grubu ve 41 yaş ve üzeri 105 (%25) ile en küçük grubu oluşturmaktadır.

Tablo 3.3. Voleybol hakemlerinin "Medeni durum" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Medeni Durum	Evli	248	59,0
	Bekar	172	41,0
	Toplam	**420**	**100,0**

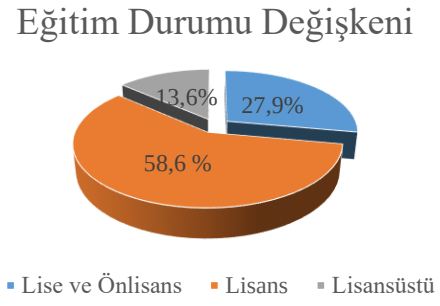

Şekil 3.3. Voleybol hakemlerinin "Medeni durum" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Tablo 3.3 ve Şekil 3.3'deki bulgulara göre, araştırmaya katılan toplam 420 hakemin, 248'i evli (%59), 172'si bekarlardan (%41) oluşmaktadır.

Tablo 3.4. Voleybol hakemlerinin "Eğitim durumu" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Eğitim Durumu	Lise ve Önlisans	117	27,9
	Lisans	246	58,6
	Lisans üstü	57	13,6
	Toplam	**420**	**100,0**

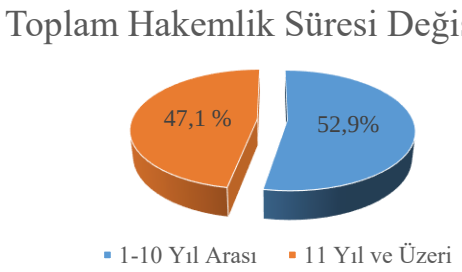
Şekil 3.4. Voleybol hakemlerinin "Eğitim durumu" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Tablo 3.4 ve Şekil 3.4'de araştırmaya katılan toplam 420 hakemin Eğitim durumu değişkenine göre incelenmesinde, Lise ve önlisans eğitim grubu 117 (% 27,9),

Lisans eğitim grubu 246 (%58,6) en büyük oranla ve Lisansüstü eğitim grubu 57 (%13,6)'luk oran ile en küçük grubu oluşturmaktadır.

Tablo 3.5. Voleybol hakemlerinin "Toplam Hakemlik Süresi" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Toplam Hakemlik Süresi	1-10 Yıl Arası	222	52,9
	11 Yıl ve Üzeri	198	47,1
	Toplam	**420**	**100,0**

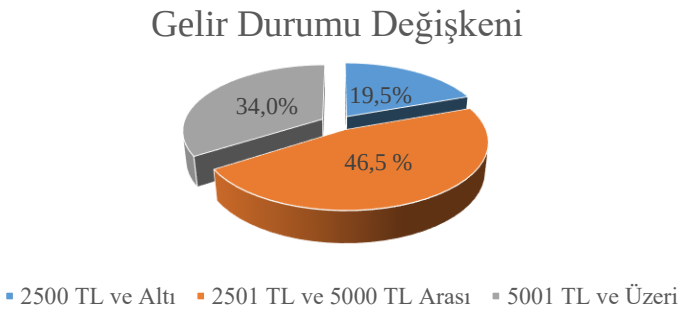

Tablo 3.5. Voleybol hakemlerinin "Toplam Hakemlik Süresi" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Tablo 3.5 ve Şekil 3.5'te araştırmaya katılan toplam 420 hakemin Toplam hakemlik süresi değişkenine göre incelenmesinde, 1-10 yıl arası kıdeme sahip grup 222 (% 52,9), 11 yıl ve üzeri grup 198 (%47,1) oran ile grubu oluşturmaktadır.

Tablo 3.6. Voleybol hakemlerinin "Gelir durumu" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gelir	2500 TL ve Altı	82	19,5
	2501 TL ve 5000 TL Arası	195	46,5
	5001 TL ve Üzeri	143	34,0
	Toplam	**420**	**100,0**

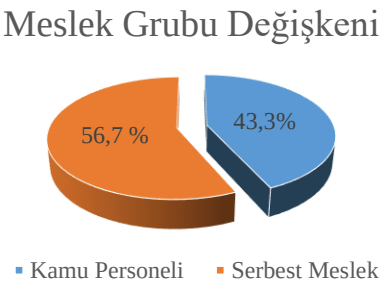
Şekil 3.6. Voleybol hakemlerinin "Gelir durumu" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Tablo 3.6 ve Şekil 3.6'da araştırmaya katılan toplam 420 hakemin Gelir durumu değişkenine göre incelenmesinde, 2500 TL ve altı geliri olanlar 82 (%19,5),

2501 TL ve 5000 TL arası gelire sahip olanlar 195 (%46,4) ve 5001 TL ve üzeri gelire sahip olanlar 143 (%34) oran ile grubu oluşturmaktadır.

Tablo 3.7. Voleybol hakemlerinin "Meslek Grubu" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Meslek	Kamu Personeli	182		43,3
	Serbest Meslek	238		56,7
	Toplam	**420**		**100,0**

Şekil 3.7. Voleybol hakemlerinin "Meslek Grubu" Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Tablo 3.7 ve Şekil 3.7'de araştırmaya katılan toplam 420 hakemin Toplam meslek grubu değişkenine göre incelenmesinde, kamu personeli olarak görev yapanlar 182 (%43,3), serbest meslekle uğraşanlar ise 238 (%56,7) oran ile grubu oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan voleybol hakemlerinin; %64,3 (n=270)'ü erkek %35,7 (n=150)'si kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcıların yaş değişkenine göre gruplanması sonucu, çoğunluğun %41,4 (n=174)'lük bir oranla 31-40 Yaş Arası katılımcılardan oluştuğu tespit edilmiştir. Medeni Durum boyutunda ise araştırmaya katılan voleybol hakemlerinin, %59,0 (n=248)'luk oranla evli olduğu gözlemlenmiştir. Eğitim durumundan oranlara bakıldığında ise yalnızca %13,6 (n=57)'sının lisansüstü eğitim derecesine sahip olduğu gözlemlenirken, Toplam Hakemlik Süresi açısından çoğunluğun %52,9 (n=222)'luk bir oranla 1-10 Yıl Arası kıdeme sahip hakemlerden oluştuğu görülmüştür. Katılımcıların mesleki çeşitliliğine göre incelenmesi sonucu ise çoğunluğun %56,7 (n=238)'lik bir oranla serbest meslek sahibi olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katlan voleybol hakemlerinin gelir değişkenine göre incelenmesi sonucu ise %46,4 (n=195)'lük bir oranla 2501 TL ve 5000 TL arası gelire sahip hakemlerin çoğunluğu oluşturduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.8. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	P
Yasama	Erkek Kadın	270 150	5,604 5,418	1,060 1,244	418	1,615	0,124
Yürütme	Erkek Kadın	270 150	5,494 5,126	1,174 1,278	418	2,982	**0,004***
Yargı	Erkek Kadın	270 150	5,410 5,338	1,016 1,059	418	0,682	0,501
Monarşik	Erkek Kadın	270 150	4,963 5,033	1,106 1,242	418	0,572	0,568
Hiyerarşik	Erkek Kadın	270 150	5,583 5,661	0,953 1,079	418	0,769	0,458
Oligarşik	Erkek Kadın	270 150	5,155 5,329	1,153 1,147	418	1,484	0,139
Anarşik	Erkek Kadın	270 150	5,105 4,993	1,045 1,188	418	0,999	0,336
Global	Erkek Kadın	270 150	4,720 4,850	1,346 1,428	418	0,932	0,360
Lokal	Erkek Kadın	270 150	4,868 5,112	1,234 1,314	418	1,889	0,065
İçsel	Erkek Kadın	270 150	4,843 5,089	1,430 1,345	418	1,757	0,085
Dışsal	Erkek Kadın	270 150	5,357 5,436	1,003 1,120	418	0,741	0,473
Liberal	Erkek Kadın	270 150	5,400 5,497	1,099 1,130	418	0,854	0,397
Muhafazakar	Erkek Kadın	270 150	4,768 4,874	1,453 1,710	418	0,675	0,520

P<0,05

Tablo 3.8. incelendiğinde araştırmaya katılan voleybol hakemlerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi sonucu düşünme stilleri ölçeğinin yürütme alt boyutunda erkek voleybol hakemleri lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilirken; ($F_{(450)} = 2,982$; $p<0,05$), diğer bütün alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 3.9. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ANOVA ve Tukey Testi Sonuçları

	Yaş	N	X	Ss	Sd	F	P	Tukey
Yasama	A 21-30 Yaş Arası	141	5,473	1,294	2 417 419	0,345	0,708	
	B 31-40Yaş Arası	174	5,574	1,038				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	5,563	1,049				
Yürütme	A 21-30 Yaş Arası	141	5,289	1,282	2 417 419	0,645	0,525	
	B 31-40Yaş Arası	174	5,359	1,209				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	5,468	1,169				
Yargı	A 21-30 Yaş Arası	141	5,465	1,094	2 417 419	0,645	0,525	
	B 31-40Yaş Arası	174	5,342	0,995				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	5,346	1,007				
Monarşik	A 21-30 Yaş Arası	141	5,106	1,193	2 417 419	2,539	0,080	
	B 31-40Yaş Arası	174	5,019	1,125				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	4,779	1,135				
Hiyerarşik	A 21-30 Yaş Arası	141	5,617	1,075	2 417 419	0,005	0,995	
	B 31-40Yaş Arası	174	5,610	0,996				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	5,603	0,905				
Oligarşik	A 21-30 Yaş Arası	141	5,368	1,163	2 417 419	2,373	0,094	
	B 31-40Yaş Arası	174	5,196	1,096				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	5,049	1,213				
Anarşik	A 21-30 Yaş Arası	141	5,079	1,257	2 417 419	1,500	0,224	
	B 31-40Yaş Arası	174	5,146	0,997				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	4,912	1,023				
Global	A 21-30 Yaş Arası	141	4,883	1,408	2 417 419	5,574	**0,004***	C<A C<B
	B 31-40Yaş Arası	174	4,903	1,244				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	4,382	1,477				
Lokal	A 21-30 Yaş Arası	141	5,150	1,273	2 417 419	4,601	**0,011***	C<A
	B 31-40Yaş Arası	174	4,975	1,190				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	4,661	1,339				
İçsel	A 21-30 Yaş Arası	141	5,269	1,261	2 417 419	12,198	**0,000***	C<A C<B
	B 31-40Yaş Arası	174	4,974	1,310				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	4,403	1,583				
Dışsal	A 21-30 Yaş Arası	141	5,458	1,152	2 417 419	0,585	0,558	
	B 31-40Yaş Arası	174	5,366	1,010				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	5,318	0,953				
Liberal	A 21-30 Yaş Arası	141	5,570	1,120	2 417 419	3,257	**0,039***	C<A
	B 31-40Yaş Arası	174	5,460	1,099				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	5,211	1,089				
Muhafazakar	A 21-30 Yaş Arası	141	4,998	1,562	2 417 419	4,791	**0,009***	C<A C<B
	B 31-40Yaş Arası	174	4,887	1,490				
	C 41 Yaş ve Üzeri	105	4,413	1,568				

Tablo 3.9. incelendiğinde araştırmaya katılan voleybol hakemlerinin yaş değişkenine göre incelenmesi sonucu düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarından, yasama, yürütme, yargı, oligarşik, monarşik, hiyerarşik, anarşik ve dışsal alt

boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmazken, global, lokal, içsel, liberal ve muhafazakar alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir. Global, içsel ve muhafazakar alt boyutunda 41 yaş ve üzeri katılımcıların puan ortalamalarının, 21-30 yaş arası ve 31-40 yaş arası katılımcıların lehine olacak şekilde anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilirken, lokal ve liberal alt boyutlarında ise 41 yaş ve üzeri katılımcıların puan ortalamalarının yalnızca 21-30 yaş arası katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.10. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları t Testi Sonuçları

	Medeni Durum	**N**	**X**	**Ss**	**Sd**	**t**	**P**
Yasama	Evli Bekar	248 172	5,655 5,368	0,980 1,303	418	2,574	**0,015***
Yürütme	Evli Bekar	248 172	5,406 5,301	1,220 1,229	418	0,867	0,387
Yargı	Evli Bekar	248 172	5,411 5,346	0,976 1,107	418	0,632	0,537
Monarşik	Evli Bekar	248 172	5,025 4,934	1,099 1,234	418	0,793	0,438
Hiyerarşik	Evli Bekar	248 172	5,659 5,540	0,966 1,044	418	1,200	0,238
Oligarşik	Evli Bekar	248 172	5,256 5,161	1,098 1,228	418	0,829	0,417
Anarşik	Evli Bekar	248 172	5,118 4,988	0,982 1,246	418	1,194	0,253
Global	Evli Bekar	248 172	4,768 4,764	1,364 1,395	418	0,034	0,973
Lokal	Evli Bekar	248 172	4,959 4,950	1,235 1,315	418	0,077	0,939
İçsel	Evli Bekar	248 172	4,851 5,045	1,478 1,286	418	1,427	0,165
Dışsal	Evli Bekar	248 172	5,383 5,388	1,005 1,105	418	0,051	0,960
Liberal	Evli Bekar	248 172	5,398 5,488	1,078 1,155	418	0,817	0,421
Muhafazakar	Evli Bekar	248 172	4,796 4,819	1,471 1,657	418	0,149	0,884

P<0,05

Tablo 3.10. İncelendiğinde araştırmaya katılan voleybol hakemlerinin medeni durum değişkenine göre incelenmesi sonucu düşünme stilleri ölçeğinin yasama alt boyutunda evli voleybol hakemleri lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit

edilirken; (F(450) =2,574; p<0,05), diğer bütün alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 3.11. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ANOVA ve Tukey Testi Sonuçları

	Eğitim Durumu		N	X	Ss	Sd	F	P	Tukey
Yasama	A	Lise ve Önlisans	117	5,022	1,243	2 417 419	18,55	**0,000***	A<B A<C
	B	Lisans	246	5,714	0,995				
	C	Lisans üstü	57	5,835	1,121				
Yürütme	A	Lise ve Önlisans	117	4,706	1,331	2 417 419	26,29	**0,000***	A<B A<C
	B	Lisans	246	5,604	1,083				
	C	Lisans üstü	57	5,670	1,067				
Yargı	A	Lise ve Önlisans	117	5,071	1,060	2 417 419	7,813	**0,000***	A<B
	B	Lisans	246	5,518	0,973				
	C	Lisans üstü	57	5,449	1,095				
Monarşik	A	Lise ve Önlisans	117	4,994	1,241	2 417 419	3,016	0,050	
	B	Lisans	246	5,064	1,117				
	C	Lisans üstü	57	4,649	1,093				
Hiyerarşik	A	Lise ve Önlisans	117	5,423	1,104	2 417 419	4,909	**0,008***	A<B
	B	Lisans	246	5,738	0,908				
	C	Lisans üstü	57	5,445	1,082				
Oligarşik	A	Lise ve Önlisans	117	5,311	1,194	2 417 419	5,718	**0,004***	C<A C<B
	B	Lisans	246	5,282	1,094				
	C	Lisans üstü	57	4,743	1,219				
Anarşik	A	Lise ve Önlisans	117	5,022	1,197	2 417 419	2,392	0,093	
	B	Lisans	246	5,146	1,043				
	C	Lisans üstü	57	4,803	1,095				
Global	A	Lise ve Önlisans	117	4,926	1,425	2 417 419	3,183	**0,042***	A<B A<C
	B	Lisans	246	4,782	1,312				
	C	Lisans üstü	57	4,371	1,485				
Lokal	A	Lise ve Önlisans	117	5,094	1,208	2 417 419	4,675	**0,010***	C<A C<B
	B	Lisans	246	4,996	1,280				
	C	Lisans üstü	57	4,494	1,247				
İçsel	A	Lise ve Önlisans	117	5,094	1,220	2 417 419	5,724	**0,004***	C<A C<B
	B	Lisans	246	4,984	1,440				
	C	Lisans üstü	57	4,364	1,482				
Dışsal	A	Lise ve Önlisans	117	5,341	1,111	2 417 419	4,363	**0,013***	C<B
	B	Lisans	246	5,485	0,970				

	C	Lisans üstü	57	5,042	1,155				
Liberal	A	Lise ve Önlisans	117	5,217	1,214	2 417 419	7,209	**0,001***	A<B C<B
	B	Lisans	246	5,604	1,003				
	C	Lisans üstü	57	5,150	1,203				
Muhafazakar	A	Lise ve Önlisans	117	5,143	1,413	2 417 419	8,039	**0,000***	C<A C<B
	B	Lisans	246	4,795	1,570				
	C	Lisans üstü	57	4,157	1,529				

Tablo 3.11. incelendiğinde araştırmaya katılan voleybol hakemlerinin eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi sonucu düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarından, monarşik ve anarşik alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmazken, diğer alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir. Yasama, yürütme ve global alt boyutlarda lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarının, lise ve önlisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilirken, yargı ve hiyerarşik alt boyutlarında ise lise ve önlisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarının, lisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde anlamlı düzeyde farklılaştığı, oligarşik, lokal, muhafazakar ve içsel alt boyutlarında ise lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarının, lise ve önlisans ile lisans düzeyi eğitim seviyesine sahip katılımcılardan istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde düşük olduğu gözlemlenmiştir. Dışsal alt boyutunda ise yalnızca lisans ve lisansüstü eğitim seviyesine sahip katılımcıların arasında lisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Son olarak, liberal alt boyutunda ise lisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde diğer iki eğitim seviyesine sahip katılımcılar ile arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılar tespit edilmiştir.

Tablo 3.12. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Toplam Hakemlik Süresi Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları t Testi Sonuçları

	Toplam Hakemlik Süresi	**N**	**X**	**Ss**	**Sd**	**t**	**P**
Yasama	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	5,468 5,616	1,261 0,961	418	2,574	0,182
Yürütme	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	5,337 5,391	1,255 1,189	418	0,867	0,652
Yargı	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	5,395 5,372	1,082 0,973	418	0,632	0,822
Monarşik	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	5,044 4,926	1,191 1,113	418	0,793	0,297
Hiyerarşik	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	5,565 5,661	1,041 0,950	418	1,200	0,327
Oligarşik	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	5,213 5,222	1,164 1,143	418	0,829	0,939
Anarşik	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	5,041 5,091	1,188 0,990	418	1,194	0,639
Global	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	4,864 4,657	1,353 1,396	418	0,034	0,126
Lokal	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	5,001 4,904	1,260 1,276	418	0,077	0,431
İçsel	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	5,137 4,699	1,259 1,520	418	1,427	**0,001***
Dışsal	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	5,376 5,394	1,081 1,007	418	0,051	0,858
Liberal	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	5,438 5,431	1,157 1,057	418	0,817	0,946
Muhafazakar	1-10 Yıl Arası 11 Yıl ve Üzeri	222 198	4,904 4,696	1,511 1,585	418	0,149	0,170

P<0,05

Tablo 3.12. incelendiğinde araştırmaya katılan voleybol hakemlerinin Toplam Hakemlik Süresi değişkenine göre incelenmesi sonucu düşünme stilleri ölçeğinin içsel alt boyutunda 1-10 yıl arası deneyime sahip voleybol hakemleri lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilirken; ($F_{(420)} = 1,427$; $p<0,05$), diğer bütün alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 3.13. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ANOVA ve Tukey Testi Sonuçları

	Gelir Durumu	N	X	Ss	Sd	F	P	Tukey
Yasama	A 2500 TL ve Altı	82	5,570	1,326	2 417 419	1,528	0,208	
	B 2501-5000TL A.	195	5,437	1,102				
	C 5001 TL ve Ü.	143	5,655	1,042				
Yürütme	A 2500 TL ve Altı	82	5,475	1,281	2 417 419	0,490	0,613	
	B 2501-5000TL A.	195	5,315	1,232				
	C 5001 TL ve Ü.	143	5,363	1,182				
Yargı	A 2500 TL ve Altı	82	5,356	1,156	2 417 419	0,061	0,940	
	B 2501-5000TL A.	195	5,381	1,041				
	C 5001 TL ve Ü.	143	5,405	0,945				
Monarşik	A 2500 TL ve Altı	82	4,922	1,174	2 417 419	1,127	0,325	
	B 2501-5000TL A.	195	4,930	1,219				
	C 5001 TL ve Ü.	143	5,106	1,050				
Hiyerarşik	A 2500 TL ve Altı	82	5,541	1,143	2 417 419	3,058	**0,048***	B<C
	B 2501-5000TL A.	195	5,517	0,976				
	C 5001 TL ve Ü.	143	5,777	0,926				
Oligarşik	A 2500 TL ve Altı	82	5,197	1,215	2 417 419	0,881	0,415	
	B 2501-5000TL A.	195	5,151	1,109				
	C 5001 TL ve Ü.	143	5,318	1,174				
Anarşik	A 2500 TL ve Altı	82	5,112	1,273	2 417 419	0,115	0,892	
	B 2501-5000TL A.	195	5,064	1,056				
	C 5001 TL ve Ü.	143	5,039	1,054				
Global	A 2500 TL ve Altı	82	4,729	1,480	2 417 419	0,433	0,649	
	B 2501-5000TL A.	195	4,832	1,316				
	C 5001 TL ve Ü.	143	4,697	1,398				
Lokal	A 2500 TL ve Altı	82	5,024	1,260	2 417 419	1,707	0,183	
	B 2501-5000TL A.	195	5,043	1,165				
	C 5001 TL ve Ü.	143	4,797	1,392				
İçsel	A 2500 TL ve Altı	82	5,302	1,342	2 417 419	5,548	**0,004***	C<A
	B 2501-5000TL A.	195	4,967	1,263				
	C 5001 TL ve Ü.	143	4,668	1,568				
Dışsal	A 2500 TL ve Altı	82	5,273	1,145	2 417 419	0,782	0,458	
	B 2501-5000TL A.	195	5,443	1,026				
	C 5001 TL ve Ü.	143	5,370	1,014				
Liberal	A 2500 TL ve Altı	82	5,424	1,193	2 417 419	0,787	0,456	
	B 2501-5000TL A.	195	5,502	1,086				
	C 5001 TL ve Ü.	143	5,349	1,094				
Muhafazakar	A 2500 TL ve Altı	82	4,856	1,646	2 417 419	0,476	0,622	
	B 2501-5000TL A.	195	4,860	1,491				
	C 5001 TL ve Ü.	143	4,703	1,573				

Tablo 3.13. incelendiğinde araştırmaya katılan voleybol hakemlerinin gelir durumu değişkenine göre incelenmesi sonucu düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarından, hiyerarşik ve içsel alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilirken, diğer alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Hiyerarşik alt boyutunda 5001 TL ve üzeri gelir seviyesine sahip katılımcıların, 2501 TL ve 5000 TL arası katılımcıların lehine olacak şekilde, birbirinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlemlenirken, içsel alt boyutunda ise gelir düzeyi 2501 TL ve 5000 TL arası katılımcıların lehine olacak şekilde 5001 TL ve üzeri gelir seviyesine sahip katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.14. Araştırmaya Katılan Voleybol Hakemlerinin Meslek Değişkenine Göre Düşünme Stilleri Ölçeği Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları t Testi Sonuçları

	Meslek	**N**	**X**	**Ss**	**Sd**	**t**	**P**
Yasama	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	5,605 5,486	0,994 1,225	418	1,097	0,273
Yürütme	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	5,512 5,249	1,078 1,315	418	2,246	**0,029***
Yargı	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	5,525 5,277	0,893 1,115	418	2,528	**0,014***
Monarşik	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	5,034 4,953	1,101 1,196	418	0,713	0,481
Hiyerarşik	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	5,768 5,490	0,851 1,086	418	2,933	**0,005***
Oligarşik	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	5,279 5,170	1,082 1,204	418	0,970	0,340
Anarşik	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	5,135 5,011	1,008 1,162	418	1,162	0,255
Global	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	4,681 4,831	1,372 1,377	418	1,112	0,267
Lokal	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	4,918 4,984	1,218 1,305	418	0,528	0,601
İçsel	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	4,862 4,983	1,451 1,368	418	0,872	0,388
Dışsal	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	5,464 5,324	0,957 1,107	418	1,392	0,173
Liberal	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	5,562 5,337	1,038 1,154	418	2,094	**0,040***
Muhafazakar	Kamu Personeli Serbest Meslek	182 238	4,790 4,818	1,525 1,569	418	0,187	0,853

P<0,05

Tablo 3.14. incelendiğinde araştırmaya katılan voleybol hakemlerinin meslek değişkenine göre incelenmesi sonucu düşünme stilleri ölçeğinin yürütme, yargı, hiyerarşik ve liberal alt boyutlarında; kamu personeli olarak çalışan voleybol hakemlerinin lehine olacak şekilde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir [($F_{(420)} = 2{,}246$; $p<0{,}05$), ($F_{(420)} = 2{,}528$; $p<0{,}05$), ($F_{(420)} = 2{,}933$; $p<0{,}05$), ($F_{(420)} = 2{,}094$; $p<0{,}05$)]. Diğer bütün alt boyutlarda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmamızda voleybol liglerinde görevli hakemlerin düşünme stillerini belirleyerek, demografik değişkenlerinin düşünme stilleri üzerindeki etkisini araştırmak ve hakemlerin tutumları arasındaki bağlantının varlığını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada, hakemlerin saha içerisinde yaptığı hareketlerle, verdiği kararlarla ve uyguladığı yöntemlerle yaptığı işle düşünme stilleri arasındaki bağlantılar çeşitli kuramlar ile açıklanmıştır. Düşünme stilleri Sternberg'in kuramına göre tanımlanacak olursa bireyin becerilerini kullanmada tercih ettiği yol, yöntem diyebiliriz. Sternberg'e göre bütün insanlar bir stil profiline sahiptirler, yani her birey değişik stillerin her birini belirli bir düzeyde kullanır. Ancak birey herhangi bir düşünme stiline bağlı değildir. Literatürde Türkiye Voleybol Federasyonu, voleybol liglerinde görevli hakemlerin düşünme stillerini inceleyen çalışmalar mevcuttur. Ancak voleybol liglerinde görevli hakemlerin düşünme stillerini inceleyen çalışmalar ise sınırlıdır.

Yapılan bazı araştırmalarda voleybol liglerinde görevli hakemler ile düşünme stilleri arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Voleybol liglerinde görevli hakemlerinin düşünme stilleri, sosyal ortamın koşullarına, zamana, olaylara ve bulunduğu çevreye göre değişiklik gösterebilir. Voleybol hakemlerinin iyi bir maç yönetimi, becerilerini uygulamada bir stil profiline sahip olmaları, oyun kurallarını iyi bilmeleri, toplumsal yaşantıları ve bu süreçlere bağlı olarak geliştirdikleri düşünme stilleri ile mümkündür.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; araştırmaya %64,3 (n=270)'ü erkek, %35,7 (n=150)'si kadın olmak üzere toplam 420 hakem katılmıştır. Hakemlerin yaş gruplanması sonucuna göre %33,6 (n=141)'sı 21-30 yaş arası, %41,4 (n=174)'ü 31-40 yaş arası ile en büyük çoğunluk oranı oluştururken, %25,0 (n=105)'i 41 yaş ve üzeri ile en küçük oranı oluşturmaktadır.

Hakemlerin eğitim durumu değişkenine yönelik dağılıma bakıldığında; %58,6 (n=246)'sı lisans mezunu olanların en büyük çoğunluk oranı oluşturduğu, %13,6 (n=57)'sı lisansüstü mezunu olanların ise en küçük eğitim grubunu oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmaya katılan hakemlerin toplam hakemlik süreleri incelendiğinde; en çok %52,9 (n=222)'u 1-10 yıl arası kıdeme sahip, %47,1 (n=198)'nin ise 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların mesleki çeşitliliğine göre incelenmesi sonucunda; çoğunluğun %56,7 (n=238)'lik oranla serbest meslek sahibi olduğu tespit edilmiştir.

Hakemlerin gelir durumu değişkenine yönelik dağılıma bakıldığında ise; %46,4 (n=195)'ünün 2501 TL ve 5000 TL arası gelire sahip hakemler en büyük çoğunluk oranını oluştururken, %19,5 (n=82)'inin 2500 TL ve altı gelire sahip hakemler ise en küçük oranı oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Mevcut araştırmaya katılan voleybol liglerinde görevli hakemlerin düşünme stilleri ölçeğindeki alt boyutlar (yasama, yürütme, yargı, monarşik, hiyerarşik, oligarşik, anarşik, global, lokal, içsel, dışsal, liberal ve muhafazakar) ile voleybol hakemlerinin demografik değişkenine göre incelenmesi. Düşünme stillerine ait veri analizleri incelendiğinde; cinsiyet değişkenine göre incelenmesi sonucu düşünme stilleri ölçeğinin yürütme alt boyutunda erkek voleybol hakemleri lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiş, araştırmamızla örtüşen Buluş'un (2005) ilköğretim bölümü öğrencilerinin düşünme stilleri profilleri açısından incelenmesi sonucunda, cinsiyet değişkenine göre katılımcıların örneklem genelinde erkeklerin kızlara göre global, içsel, yargısal ve muhafazakar düşünme stillerini daha çok kullandıkları görülürken, kızların yürütme düşünme stili puan ortalamalarının istatiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Temel'in (2019) yöneticilik kademesinde görev yapmakta olan çalışanların düşünme stilleri incelenmesi sonucunda, cinsiyet değişkenine göre katılımcıların örneklem genelinde kadınların yürütme düşünme stili, mevcut çalışmadaki erkek voleybol hakemlerinin düşünme stili ile paralellik göstermektedir.

Farklı çalışma gruplarıyla yapılan ve araştırma bulgularımızla örtüşmeyen çalışmalar da mevcuttur. Tortop, Çalışkan ve Dinçer (2012), Çubukçu (2004) ve yapılan araştırmada, katılımcıların düşünme stillerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Zhang (2002a), Zhang (2002b), Sternberg (1997) tarafından yapılan çalışmalarda ise cinsiyet ile düşünme stilleri arasında anlamlı ilişkiler bulgulamamıştır.

Sternberg'e göre yürütme düşünme stilini tercih eden bireyler genelde bir şeyleri pratiğe dönüştürerek prosedürleri uygulayan, programlı kişilerdir. Ayrıca bu stile sahip bireyler olası problemlere ilişkin çözüm üretmeyi sevmektedir (Zhang 2001). Araştırmaya katılan voleybol liglerinde görevli erkek hakemlerin bu özelliklere kadın hakemlerden daha yüksek düzeyde sahip olduklarını söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan voleybol hakemlerinin yaş değişkenine göre incelenmesi sonucu düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarından, yasama, yürütme, yargı, monarşik, oligarşik, hiyerarşik, anarşik ve dışsal alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmazken, global, lokal, içsel, liberal ve muhafazakar alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir. Global, içsel ve muhafazakar alt boyutunda 41 yaş ve üzeri katılımcıların puan ortalamalarının, 21-30 yaş arası ve 31-40 yaş arası katılımcıların lehine olacak şekilde anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilirken, lokal ve liberal alt boyutlarında ise 41 yaş ve üzeri katılımcıların puan ortalamalarının yalnızca 21-30 yaş arası katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu istatistik sonucu 41 yaş ve üzeri voleybol liglerinde görevli hakemlerin diğer yaş gruplarına göre olayları bütünüyle ele alan ve doğru yöntemleri kullanmaya çalışmalarının yanı sıra yaş ilerledikçe daha genç hakemlere göre önerilen yol olmasa da deneyimleri sonucunda olayları daha pratik çözebilen, hakemler olduğu söylenebilir.

Yürütme düşünme stili güçlü olan bireyler, işlerinde genellikle yönergelere göre hareket etmeyi ve harfiyen uygulamayı tercih ederler ayrıca çerçevesi çizilmiş, içeriği belirlenmiş projeleri uygulamaya dönüştürmede başarılıdırlar. Buna karşın anarşik düşünme stili güçlü olan bireyler çok çeşitli ve karmaşık hedeflerle motive olmayı, işlerinde sistemsiz, plansız ve programsız çalışmayı ve görevlerini gerçekleştirirken kuralların dışına çıkmayı isterler (Sternberg 2009, Zang 2003, Balkıs ve Işıker 2005).

Temel'in (2019) yöneticilik kademesinde görev yapmakta olan çalışanların düşünme stilleri incelenmesi sonucunda katılımcıların "yargısal", "monarşik", "hiyerarşik", "oligarşik", "global", "lokal", "içsel", "dışsal", "liberal" ve "muhafazakar" düşünme stillerinin yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; "yürütme" ve "anarşik" düşünme stillerinin ise yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Vural (2013) spor yöneticilerinin

düşünme stilleri sonucunda ise 30 ve daha küçük yaş aralığı yöneticilerin, 41–50 ve 51–60 arası yaş aralığındaki yöneticilere göre içsel düşünme stilini anlamlı bir şekilde yüksek düzeyde kullandıkları belirlenmiştir. Bu çalışmaların sonucu mevcut çalışmanın yaş değişkenine göre düşünme stilleriyle çelişmekteyken, Balgalmış ve Baloğlu (2010) tarafından yapılan araştırmalarda katılımcıların "oligarşik", "lokal" ve "muhafazakar" düşünme stillerinin yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı mevcut çalışma ile kısmen paralellik göstermektedir.

Buluş (2005) bu kurama göre düşünme stilleri üzerinde gelişime bağlı olarak yaşın önemli bir etkisinin olduğu belirtilmektedir. Bu sonuçlar, Zihinsel Benlik Yönetimi Kuramında belirtildiği gibi "düşünme stili tercihlerinde yaşın önemli bir etkisi vardır" yönündeki varsayımı kısmen de olsa destekler niteliktedir.

Mevcut çalışmada araştırmaya katılan voleybol liglerindeki hakemlerin medeni durum değişkenine göre puan ortalamaları incelendiğinde, düşünme stilleri düzeylerinin yasama alt boyutunda evli voleybol hakemleri lehine anlamlı farklılıklar tespit edilirken, araştırmamızla örtüşen Berkant ve Tüzer (2018) tarafından yapılan sınıf öğretmenlerinin düşünme stilleri çalışması sonucunda öğretmenlerin medeni durum değişkeninde muhafazakâr düşünme stili haricinde diğer düşünme stilleri üzerinde etkili olmadığı belirtilmiştir. Araştırma bulgularımızla örtüşmeyen Çekiç Şençağlar (2009) tarafından yapılan çalışmada medeni durumun düşünme stilleri üzerinde farklılık yaratmaması araştırmanın sonuçlarıyla çelişmektedir.

Araştırmaya katılan voleybol hakemlerinin eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi sonucu düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarından, "monarşik" ve "anarşik" alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmazken, diğer alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir. "Yasama", "yürütme" ve "global" alt boyutlarda lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarının, lise ve önlisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilirken, "yargı" ve "hiyerarşik" alt boyutlarında ise lise ve önlisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarının, lisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlemlenmektedir. "Oligarşik", "lokal", "muhafazakar" ve "içsel" alt boyutlarda ise lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarının, lise ve önlisans ile lisans düzeyi eğitim seviyesine

sahip katılımcılardan istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde düşük olduğu gözlemlenmiştir. "Dışsal" düşünme stili alt boyutunda ise yalnızca lisans ve lisansüstü eğitim seviyesine sahip katılımcıların arasında lisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Son olarak "liberal" alt boyutunda ise lisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde diğer iki eğitim seviyesine sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılar tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarını ilgili alan yazına göre değerlendirdiğimizde voleybol liglerinde görevli hakemlerin, eğitim düzeyi yüksek, değerlendirici, etkileşimli, yenilikçi ve tüm enerjileriyle odaklanmaya çalışan bir yaklaşımla müsabaka süreçlerini gerçekleştirdiklerini söylememiz mümkündür.

Zhang ve Sternberg'in (2000) yaptığı araştırmada, lisansüstü eğitim alan bireylerin daha alt düzeydekilere kıyasla yasama, liberal ve yargısal stillerinin daha güçlü olduğu ortaya konmuştur. Dolayısı ile eğitim seviyesi azaldıkça; hakemlerin çekingen davranış gösterdikleri ve sorumluluk almaktan uzaklaşma eğiliminde oldukları belirtilmiştir.

İlgili alan yazında araştırma bulgularımızla örtüşmeyen ve çalışma grubunun farklılığından kaynaklandığı düşünülen araştırmalarda, Vural (2013) tarafından spor yöneticilerinin düşünme stilleri ölçeğinin eğitim düzeyi değişkenine göre bütün alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar araştırma bulgularımızla örtüşmemektedir.

Araştırmaya katılan voleybol liglerindeki hakemlerin "yasama", "yürütme", "yargısal", "monarşik", "hiyerarşik", "oligarşik", "anarşik", "global", "lokal", "dışsal", "liberal" ve "muhafazakar" düşünme stillerinin mesleki kıdem değişkenine göre karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yani, voleybol hakemlerinin değişik hizmet yılları olması yukarıda belirtilen düşünme stillerini tespit etmede etkili olmamaktadır. Ancak voleybol hakemlerinin "içsel" düşünme stillerinin hakemlik süresi değişkenine göre karşılaştırılmasında ise anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Gruplar arasında gözlemlenen anlamlı farkın, iki aritmetik ortalama arasındaki farkın manidarlığını belirlemek üzere "içsel" düşünme stilinde mesleki kıdem grupları değişkenini test etmede kullanılan parametrik t-testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonucunda, 1-10 yıl arası hakemlik süresi deneyimine sahip voleybol

hakemlerinin 11 yıl ve üzeri hakemlik süresi değişkenine göre "içsel" düşünme stilini anlamlı bir şekilde yüksek düzeyde kullandıkları görülmüştür. Bu bulguya dayanarak; deneyim süresi daha az olan voleybol hakemlerinin kendilerinden daha uzun süre deneyimi olan voleybol hakemlerine göre; iletişim seviyeleri çok yüksek olmayan, bağımsız ve yetinmeyi bilen bireyler olduklarını söylememiz mümkündür.

Çekiç Şençağlar (2009) tarafından, okul öncesi eğitim kurumlarında görevli eğitim personelinin düşünme stilleri ile denetim odağı özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada "monarşik" ve "global" düşünme stillerinin mesleki kıdem değişkenine göre karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılığa rastlanırken diğer düşünme stillerinin mesleki kıdem değişkenine göre karşılaştırılmasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu çalışma ile araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda kısmen paralellik gösterdiğini söylememiz mümkündür.

Tüzer (2016) sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi sonucunda, sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre "muhafazakar" düşünme stilinde anlamlı bir farklılık bulunurken diğer düşünme stillerinin karşılaştırılmasında ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yapılan çalışmada meslekte uzun süre çalışanlar daha muhafazakar düşünme stilini tercih etmekte ve meslek süreleri arttıkça daha geleneksel metotları tercih ederek yenilikten kaçınma eğiliminde oldukları sonucu çıkarılabileceği belirtilmiştir. Balgalmış, Baloğlu (2010) tarafından eğitim yöneticilerine uygulanan araştırma verilerinde mesleki kıdem değişkeni bakımından oligarşik ve muhafazakar düşünme stillerinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bir başka araştırmada Oflar (2010) mesleki kıdeme göre düşünme stillerinde anlamlı bir farklılaşma yaratmadığına dair çalışma ise yapılan araştırmanın sonuçlarıyla çelişmektedir.

Araştırmaya katılan voleybol liglerinde görevli hakemlerin gelir değişkenine göre "hiyerarşik" ve "içsel" düşünme stillerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilirken, diğer alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu uygulama sonucunda, hiyerarşik alt boyutunda 5001 TL ve üzeri gelir seviyesine sahip katılımcıların, 2501 TL ve 5000 TL arası katılımcıların lehine olacak şekilde, birbirinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlemlenirken, içsel alt boyutunda ise gelir düzeyi 2501 TL ve 5000 TL arası katılımcıların lehine olacak şekilde 5001 TL ve üzeri gelir seviyesine sahip

katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Hiyerarşik düşünme biçimi, öncelikleri farklı birçok amaca öncelik verme eğilimini ifade etmektedir. Hiyerarşik düşünme stilini önemseyen yüksek gelirli voleybol hakemlerinin birden fazla amaçla uğraşan ve önceliklerini belirleme duygusuna sahip kişiler olduğu söylenebilir. Sternberg'e göre içsel düşünme stiline sahip kişiler, nesne, olay ve düşüncelerle bireysel olarak ilgilenmeyi isterler. Bu sonuca göre, orta gelirli voleybol hakemlerinin kendi düşünceleri doğrultusunda diğerlerinden bağımsız olarak hareket etmekte olduğu düşünülebilir.

Uzunoğlu (2008) futbol hakemlerine yönelik yapmış olduğu çalışmada hakemlerin gelir düzeyi ile özsaygı puan ortalamaları karşılaştırıldığında geliri 600 ve altı hakemlerle, geliri 1501-2000 olan hakemler arasında anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Hakemlerin gelir seviyesi yükseldikçe karar verirken kendinden daha emin bir tutum sergiledikleri belirtilmiştir. Yine bu çalışmada, futbol hakemlerinin karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli ve kaçıngan puanları kıyaslandığında geliri 600 ve altı olan hakemlerin, geliri 601-1000, 1001-1500 ve 1501-2000 olan hakemlere göre daha dikkatli olmalarına rağmen, karar verme aşamasına geldiklerinde sorumluluk almaktan kaçınıp, inisiyatifi başkalarına bırakma eğiliminde oldukları belirtilmiştir.

Temel (2019) yöneticilik kademesinde görev yapmakta olan çalışanlara yapmış olduğu çalışmasında katılımcıların "yasama", "yürütme" ve "içsel" düşünme stillerinin kişisel gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını tespit etmiştir. Kişisel gelir düzeyi "2500- 4000 TL" olan yöneticilerin yasama, yürütme ve içsel düşünme stili puan ortalamaları, kişisel gelir düzeyi "4001-5500 TL" olan yöneticilere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuca göre, kişisel gelir düzeyi düşük olan yöneticilerin kişisel gelir düzeyi yüksek olan yöneticilere göre yukarıda özellikleri sıralanan düşünme stilini daha yüksek düzeyde kullandıkları söylenmiştir. Bu çalışmanın ve çalışmamızın bulguları paralellik göstermektedir.

Bu sonuca göre, kişisel gelir düzeyi düşük olan hakemlerin kişisel gelir düzeyi yüksek olan hakemlere göre yukarıda özellikleri sıralanan "yasama", "yürütme" ve "içsel" düşünme stilini daha yüksek düzeyde kullandıkları söylenebilir. Araştırma sonuçlarımızı destekleyen ve Osterman'a (2015) tarafından yapılan araştırmada sosyo-ekonomik düzey ile düşünme stilleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan voleybol liglerindeki hakemlerin “yasama”, “monarşik”, “oligarşik”, “anarşik”, “global”, “lokal”, “içsel”, “dışsal”, ve “muhafazakar” düşünme stillerinin mesleki değişkenine göre karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yani, voleybol hakemlerinin farklı meslek gruplarında olması yukarıda sayılan düşünme stillerini belirlemede etkili olmamaktadır. Ancak voleybol hakemlerinin “yürütme”, “yargı”, “hiyerarşik” ve “liberal” düşünme stillerinin voleybol liglerinde görevli hakemlerin mesleki değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Bu puan ortalamaları sonucunda, voleybol liglerinde görevli hakemlerin meslek değişkenine göre kamu personelinin istatiksel olarak anlamlı bir farka ulaşılmıştır.

Yapılan analiz sonuçlarından hareketle her bireyin kendine özgü bir düşünme stili olduğu düşünülmektedir. Araştırmaya katılan voleybol liglerinde görevli hakemlerin düşünme stilleri ölçeğindeki alt boyutlar (yasama, yürütme, yargı, monarşik, hiyerarşik, oligarşik, anarşik, global, lokal, içsel, dışsal, liberal ve muhafazakar) voleybol hakemlerinin demografik değişkenine göre farklılaşmaktadır. Ayrıca yapılan analizlerin daha güvenilir olması ve katılımcı sayısının artması için voleybol liglerinde görevli hakemlerin her yıl periyodik zamanlarda düzenlenen eğitimlerde ve Türkiye genelinde voleybol hakemlerinin çoğunlukta olduğu pilot illerde araştırma yapılması daha sağlıklı sonuca ulaşmada ve alan yazına da katkı yapacağı düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Voleybol liglerinde görevli hakemlerin düşünme stillerini belirleyerek, demografik değişkenlerinin düşünme stilleri üzerindeki etkisini araştırmak ve hakemlerin tutumları arasındaki bağlantının varlığını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Literatürde voleybol liglerinde görevli hakemlerin demografik değişkenliklerinin düşünme stilleri alt boyutları ile pozitif yönlü ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Voleybol liglerinde görevli hakemlerin genel olarak yürütme, hiyerarşik, içsel ve liberal düşünme stili algılarının yüksek; yasama, yargısal, global, lokal ve muhafazakar düşünme stili algılarının orta; oligarşik ve dışsal düşünme stili algılarının düşük seviyede olduğu tespit edilirken, hiç tercih edilmeyen düşünme stillerinin monarşik ve anarşik düşünme stili olduğu tespit edilmiştir. Voleybol liglerinde görevli hakemlerin düşünme stili ölçeği puan ortalamalarına göre en yüksek tercih ettikleri düşünme stilinin içsel, azınlıkla tercih ettikleri düşünme stillerinin ise oligarşik ve dışsal olduğu belirlenmiştir.

Voleybol liglerinde görevli hakemlerinin, düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarından (yasama, yargısal, monarşik, hiyerarşik, oligarşik, anarşik, global, lokal, içsel, dışsal, liberal ve muhafazakar) cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; cinsiyet değişkenine göre düşünme stillerinin yürütme alt boyutunda erkek voleybol hakemleri lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Voleybol liglerinde görevli hakemlerin düşünme stilleri özelliklerine göre erkek hakemlerin kadın hakemlere göre daha görev merkezli, verilen talimatları uygulamaya çalıştıkları söylenebilir.

Voleybol hakemlerinin, düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarından (yasama, yürütme, yargısal, monarşik, hiyerarşik, oligarşik, anarşik ve dışsal) yaş değişkenine göre karşılaştırılmasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; global, lokal, içsel, liberal ve muhafazakar düşünme stilinde ise yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılıklar gözlemlenmiştir. Global, içsel ve muhafazakar alt boyutunda 41 yaş ve üzeri katılımcıların puan ortalamalarının, 21-30 yaş arası ve 31-40 yaş arası katılımcıların lehine olacak şekilde anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilirken, lokal ve liberal alt

boyutlarında ise 41 yaş ve üzeri katılımcıların puan ortalamalarının yalnızca 21-30 yaş arası katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre yaşları genç olan voleybol hakemlerinin yeni yöntemler denemeyi seven, kurallar çerçevesinde ve sistemli bir şekilde maç yönetimi sergilediği, yaşları büyük olan voleybol hakemlerinin ise kendi kural ve yaklaşımlarını daha fazla uygulamaya dönüştürdüğü söylenebilir

Voleybol hakemlerinin, düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarının (yürütme, yargısal, monarşik, hiyerarşik, oligarşik, anarşik, global, lokal, içsel, dışsal, liberal ve muhafazakar) medeni durum değişkenine göre karşılaştırılmasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; yasama düşünme stilinde ise evli voleybol hakemlerin lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlandığı saptanmıştır.

Voleybol hakemlerinin, düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarının (yasama, monarşik, oligarşik, anarşik, global, lokal, içsel, dışsal ve muhafazakar) meslek değişkenine göre karşılaştırılmasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; yürütme, yargısal, hiyerarşik ve liberal düşünme stilinde ise kamu personeli olarak çalışan voleybol hakemlerinin lehine olacak şekilde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

. Voleybol hakemlerinin, düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarının (monarşik, anarşik ve muhafazakar) eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılmasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; yasama, yürütme, yargısal, hiyerarşik, oligarşik, global, lokal, içsel, dışsal ve liberal eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir. Yasama, yürütme ve global alt boyutlarda lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarının, lise ve önlisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilirken, yargı ve hiyerarşik alt boyutlarında ise lise ve önlisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarının, lisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde anlamlı düzeyde farklılaştığı, oligarşik, lokal, muhafazakar ve içsel alt boyutlarında ise lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarının, lise ve önlisans ile lisans düzeyi eğitim seviyesine sahip katılımcılardan istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde düşük olduğu gözlemlenmiştir. Dışsal alt boyutunda ise yalnızca lisans ve lisansüstü eğitim seviyesine sahip katılımcıların arasında lisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde

anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Son olarak, liberal alt boyutunda ise lisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehine olacak şekilde diğer iki eğitim seviyesine sahip katılımcılar ile arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılar tespit edilmiştir. Araştırmamız neticesinde eğitim seviyesi arttıkça voleybol hakemlerinin vereceği kararlar için cesaretli, verdiği kararların iyi sonuçlanacağını düşünmekte ve kararlarının doğruluğuna güvenmekte olduğu söylenebilir. Bu düşüncelerle kendini müsabakaya hazırlayan voleybol hakemleri başarılı olacağını düşünerek yüksek motivasyonla maçı yönetecektir. Bu sebeple voleybol hakemlerinin eğitim seviyelerinin yüksek olması hakemlerinin gelişimleri için daha faydalı olacağı düşünülebilir.

Voleybol hakemlerinin, düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarının (yasama, yürütme, yargısal, monarşik, hiyerarşik, oligarşik, anarşik, global, lokal, dışsal, liberal ve muhafazakar) hakemlik süresi değişkenine göre karşılaştırılmasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; içsel düşünme stilinde ise 1-10 yıl arası deneyime sahip voleybol hakemlerinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Bu sonuca göre hakemlik süresi az olan voleybol hakemleri mesafeli ve kendine yeterek görev odaklı bir yaklaşımla müsabakayı yönetmeyi tercih ederken, hakemlik süresi fazla olan voleybol hakemlerinin ise kural uygulamaları ve yaklaşımlarında daha rahat tavır sergiledikleri söylenebilir.

Voleybol hakemlerinin, düşünme stilleri ölçeğinin alt boyutlarının (yasama, yürütme, yargısal, monarşik, oligarşik, anarşik, global, lokal, dışsal, liberal ve muhafazakar) gelir düzeyi değişkenine göre karşılaştırılmasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; hiyerarşik ve içsel gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir. Hiyerarşik alt boyutunda 5001 TL ve üzeri gelir seviyesine sahip katılımcıların, 2501 TL ve 5000 TL arası katılımcıların lehine olacak şekilde, birbirinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlemlenirken, içsel alt boyutunda ise gelir düzeyi 2501 TL ve 5000 TL arası katılımcıların lehine olacak şekilde 5001 TL ve üzeri gelir seviyesine sahip katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre kişisel gelir düzeyi düşük olan voleybol hakemlerinin, gelir düzeyi yüksek olan hakemlere göre “hiyerarşik” ve “içsel” düşünme stilini daha yüksek düzeyde kullandıkları söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanarak, voleybol hakemlerinin en çok tercih ettikleri düşünme stillerinin; birden fazla amaçla uğraşmayı sevme, önceliklerini belirleme duygusuna sahip, tüm enerjilerini aynı anda tek amaca odaklanan, bütün amaçların aynı ölçüde gerçekleşmeyeceğini bilen, yerine göre yalnız kararlar almayı seven, verilen talimatları uygulayan ve problem çözmede sistematik yaklaşma gibi özellikleri taşıdıkları söylenebilir.

Araştırma sonuçları göz önünde tutularak aşağıdaki önerilerin sıralanması faydalı görülmüştür:

Voleybol hakemlerinin düşünme stillerinin farkındalığını sağlamaya yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi voleybol hakemlerinin müsabaka yönetimi, insan ilişkileri ve liderlik yönünden maçlarda gösterecekleri performansı doğrudan etkileyecektir. Böylelikle maçlarda hata oranı aza inerken yapılan hataların ise izleyiciler tarafından küçük hatalar olarak görülmesi sağlanabilir.

Voleybol hakemlerinin daha genç yaşta olan ve hakemlik süresi çok olmayanların eğitim programları aracılığıyla sosyalleşerek iletişim becerileri artacak ve oyun kuralları bilgileri (video görselleri, eğitimcinin anlatımı, uygulamalı gösterim gibi) pekişerek karar verme aşamasında kendilerine olan güven duyguları yüksek düzeyde olacağı düşünülmektedir.

Voleybol hakemlerinden özellikle kıdem yılı fazla olanların bu eğitim programları aracılığıyla geleneksel olmayan, görevlerde zorluğu tercih eden, daha insan merkezli, cana yakın, işlerinde farklı yöntemler uygulayarak geleneksel yollara alternatif arama vb. özellikleri kazanacağı düşünülmektedir.

Voleybol hakemlerinin kendi düşünme stillerinin farkında olmaları; sorunlu olaylarla karşılaştıklarında yaklaşımlarının ne olması gerektiği hakkında bilgi sahibi olmalarına, bu durumlara uyumlu düşünme yeteneklerini kullanabilmelerine, bu becerileri geliştirmelerine ve doğru kararlar alarak iyi bir müsabaka yönetimi sergileyeceklerdir. Böylelikle hakemleri etkileyen diğer faktörlerin (stresle başa çıkma yolları, liderlik tarzları, müsabaka performansını yüksek düzeyde tutma, problem çözme becerileri, yönetim tarzları vb.) bu alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

TVF Merkez Hakem ve Gözlemciler Kurulu'nun öncelikleri arasında hakemlerin eğitim durumunu yükseltmeye yönelik teşvik edici ve yönlendirici kararlar

alınması, hakemler üzerinde olumlu etkiler yaratacak, klasman ilerlemesinde kolaylık sağlayacak ve daha çok sorumluluk sahibi bireyler olarak hakemlerin yüksek lisans ve üzeri eğitim için motive edici bir amaç oluşturabileceği düşünülmektedir.

TVF Merkez Hakem ve Gözlemciler Kurulu tarafından eğitim seminerlerinin artması hatta bireysel eğitime önem vererek hakemlerin hatalarının ve uyguladıkları kararların şeffaf bir biçimde değerlendirilmesi, bireysel performanslarını olumlu etkileyerek oyuna daha çok odaklanmalarını sağlayacak ve hakemlerin verimliliğini artıracağı düşünülmektedir.

Voleybol hakemlerinin klasmanları yükseldikçe hedeflerini gerçekleştirirken kendi stillerini ve donanımlarını fark etmeleri, imkanları dahilinde uygun karar vermeleri, verdikleri kararlara duyulan saygı ve güven, daha fazla müsabakaya çıkmaları, çok sayıda pozisyonla karşılaşmaları; hakemlerin deneyim, bilgi birikimi ve performanslarını artıracak ve müsabakalarda yüksek motivasyonlu, yönetim becerisine sahip olmaları gibi uyarıcı etkilerin varlığına bağlı olduğu düşünülebilir.

Müsabakalar içerisinde hakemlerin de bir takım olduğu düşünülmelidir. Bu bilinçle müsabakalara çıkan hakemlerde aidiyet duygusu güçlenecek ve yaptıkları işe inançları artacaktır. Voleybol hakemlerinin imkanlarının ve müsabaka ücretlerinin artırılması hakemlerde en önemli motive edici unsurlardan olacağı söylenebilir.

KAYNAKLAR

Ahrabi F, 1999. I. Three phases dynamic flexibility training to improve spiking velocity. Performance volleyball conditioning. 7(6) p.1-2.

Akarçeşme C, 2010. Elit bayan voleybolunda maç sonucunu açıklayan değişkenlerin lojistik regresyon yöntemi ile belirlenmesi ve maç kazanmaya yönelik olasılık modelinin tahmini. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara. s.2-17.

Altın M, Fişekçioğlu İB, 2014. Herkes için voleybol. Atlas Akademi, Konya.

Atakan A, 2017. Farklı klasmanlardaki futbol hakemlerinin karar verme stilleri ile öz güven düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Balgalmış E, 2007. Eğitim yöneticilerinin düşünme stilleri ile başa çıkma davranışları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Osmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Balgamış E, Baloğlu M, 2010. Eğitim yöneticilerinin düşünme stilleri açısından çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Eğitim Fakültesi dergisi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Balkıs M, 2004. Üniversite öğrencilerinin düşünme stilleri ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Dergisi, İzmir. 16, s.9-17.

Balkıs M, Işıker GB, 2005. Relationship between thinking styles and personality types. An International Journal of Social Behavior And Personality, 33(3), 283-294.

Beacke H, 1996. Voleybolda takım taktikleri ve antrenörlük yöntemleri. III. Voleybol Bilim ve Teknoloji Dergisi;1, s.16-24.

Berkant H.G, Tüzer L, 2018. Sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Uluslararası sosyal çalışmalar dergisi. c.11 s.56

Buluş M, 2001. Eğitimde göz ardı edilen bir konu: düşünme stilleri.

Buluş M, 2005. İlköğretim bölümü öğrencilerinin düşünme stilleri profilleri açısından incelenmesi. Ege Eğitim Dergisi. Ege Üniversitesi, İzmir. 6, s.1-24.

Buluş M, 2006. Düşünme stilleri ölçeğinin güvenirliği ve geçerliği, akademik başarı ve öğretmen adayları özellikleri. Eğitim ve Bilim, 31(139), 35-48.

Cei, A, 1994. Hakemlik Psikolojisi, Çeviri: Ayşe Kin, H.Ü.S.B.T.Y.O. Futbol bilim ve teknoloji dergisi, Sayı:1, Ankara. s.21-23

Cengiz R, ve Pulur A 2004. Hakemlerin fair play olaylarına bakış açıları. Celal Bayar Üniversitesi Spor Felsefesi ve Sosyal bilimleri Sempozyumu, Özet Kitapçığı, Manisa. s.17-20.

Çekiç Şençağlar C, 2009. Resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan eğitim personelinin düşünme stilleri ile denetim odakları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Çubukçu Z, 2004. Öğretmen adaylarının düşünme stillerinin belirlenmesi. Sosyal Bilimler Dergisi, Trakya Üniversitesi. Edirne. s.87-106.

Dinçer B, 2009. Öğretmen adaylarının düşünme stilleri profillerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın s.36-37.

Duru E, 2004. Düşünme stilleri; kuramsal ve kuramsal çerçeve. Eğitim araştırmaları dergisi. s.171-186

Eralp F, Çotuk Y, 2006. Voleybolda temel beceriler. Kültür yayınları, İstanbul.

Erkuş A, 2013.Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci. Seçkin, Ankara.

Fer S, 2005. Aday öğretmenlerin düşünme stilleri nedir? XIV. Ulusal eğitim bilimleri kongresi, Denizli.

FIVB, 2017. Hakemlik rehberi ve talimatları.

Forthomme B, Croisler J, Cicarone G, Crielaard M, Cloes M, 2005. Factors correlated with volleyball spike velocity. The American J.of sports med. 33(10), p.1513-1519

Fröhner B. 1999. Voleybol oyun kuramı ve alıştırmaları. (çev. Ali Cengiz), , Bağırğan yayınları, Ankara p.10

History of Volleyball, 2018. Erişim Tarihi, 03Eylül 2019. Erişim adresi, https://ncva.com/info/general-info/history-of-volleyball/

Karasar N, 2006. Bilimsel araştırma yöntemleri. Nobel Yayın, Ankara

Korkmaz F, 2003. Voleybol teknik taktik. 1. Baskı, Ekin Kitapevi, Bursa. s.14-32.

Lenberg KS, 2004. Coaching volleyball offensive fundamentals and techniques. 2.Nd.Ed. Monterey Coacheschoice p.12-30.

Oflar Y, 2010. İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stilleri. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu. s.12-23.

Orta L, 2005. Dünya ve Türkiye de futbol hakemliğinin başlangıcı ve gelişimi. s.19-28.

Osterman MD 2015. Exploring relationships between thinking style and sex, age, academic major, occupation, and levels of arts ensterngement among professionals working in museums. FIU Electronic Theses and Dissertations.

Özden Y, 2005. Öğrenme ve öğretme. 7. baskı Pegem yayını, Ankara.

Selinger A. 1986. Power volleyball. 1 St. Ed., , St. Martines Pres. New York. p.12-16.

Sternberg, RJ., 1995. In search of the human mind. Orlando, U.S.

Sternberg, RJ., 1994. Allowing for thinking styles, educational leadership p.52.

Sternberg, RJ, Girgorenko E.l, 1993. Thinking styles and the gifted. p.16.

Sternberg R.J, Zhang LF, 2005. Styles of thinking as a basis of differentiated istrusction. Theory info practice. p.245-253.

Sternberg RJ, Grigorenko E.L, Zhang LF., 2008. Styles of learning and thinking matter in instruction and assessment. Perspectives on psychological science p.486-506.

Sternberg RJ, 2009. Düşünme stilleri. (Çeviren: Esin Güngör). SEV Yayıncılık, İstanbul.

Tabachnick B.G and Fidell L.S. 2013. B.G.: Tabachnick, L.S. Fidell Using Multivariate Statistics (sixth ed.) Pearson, Boston.

Temel A.S, 2019. Yöneticilik kademesinde görev yapmakta olan çalışanların düşünme stilleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmış doktora tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Selçuk Üniversitesi, Konya.

TDK, Türk Dil Kurumu 2020. Erişim Tarihi: 12 Şubat 2020. https://sozluk.gov.tr/

Tiryaki S.E, 1999. Yeni başlayanlar için voleybol öğretimi. Kırali matbaası, Ankara.

Tortop H.S, Çalışkan G ve Dinçer M, 2012. Öğretmen adaylarının kişilikleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. M. Kemal Üniversitesi, Hatay.

TVF, 2024. Türkiye Voleybol Strateji. Erişim tarihi 25 Ağustos 2019. Erişim adresi, http://www.tvf.org.tr/_dosyalar/TVF_2024STRATEJI.pdf

TVF, 2017-2020 Resmi oyun kuralları. Erişim tarihi 25 Ağustos 2019. Erişim adresi, http://www.tvf.org.tr/_dosyalar/MHGK_Belgeler/2017-2020_resmi_voleybol_oyun_kurallari.pdf

TVF, 2019. 2024 strateji. Erişim tarihi 28 Ağustos 2019. Erişim adresi, http://www.tvf.org.tr_dosyalarTVF_2024STRATEJI.pdf. Erişim tarihi: 03.09.2019

TVF, 2013. Hakem ve gözlemci talimatı. Erişim tarihi 01 Eylül 2019 Erişim adrsi, http://www.tvf.org.tr/_dosyalar/Talimatlar/TVF_hakem_ve_gozlemci_talimati.pdf

TVF, 2018. Voleybol hakemliği talimatı. Erişim tarihi 03 Eylül 2019. Erişim adresi, http://www.tvf.org.tr/_dosyalar/MHGK_Belgeler/2018_hakemlik_rehberi_ve_talimatlari.pdf

Uzunoğlu Ö.U 2008. Şahin M, Fişekçioğlu B, 2009. Türk futbol hakemlerinin karar verme stillerinin klasmanlarına ve bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Vural M, 2013.Spor genel müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatlarında görev yapan spor yöneticilerinin düşünme ve karar verme stillerinin incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Vurat M, 2000. Voleybol Teknik, Bağırgan Yayınevi, Ankara. s.13–17.

Yaşar M, Erol A, 2015. Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. International journal of assessment tools in education, 2(2) s. 38-65.

Yurdakul G, 2017. Genç bireylerde voleybol sporunun dürtüsellik üzerine etkisinin araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Zabukovec Z, Grum D.K, 2004. Relationship between student thinking styles and social skills. Psychology Science, 46, p.156-166.

Zang LF, 2003. Contributions of thinking styles to critical thinking dispositions. The Journal of Psychology Interdisciplinary and Applied, 137 (6), 517-544.

Zhang L.F, 2001. “Thinking Styles, Self-Esteem, and Extracurri-cular Experiences”, International Journal of Psycho-logy, 36: 2, p.100 – 107.

7. EKLER

EK-A Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcılar;

Bu anket formu, Yüksek Lisans Tezi için hazırlanmış olup, vereceğiniz cevaplar sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. İsim yazmayınız. Vereceğiniz samimi cevaplar için teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Öğrencisi
Gürkan ATEŞ

Lütfen her soru için bir cevap kutusu işaretleyiniz.

1) Cinsiyetiniz ☐ Erkek ☐ Kadın
2) Yaşınız ☐ 20 den küçük ☐ 21-30 arası ☐ 31-40 arası ☐ 41 den büyük
3) Eğitim Durumunuz ☐ Lise ☐ Önlisans ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora
4) Mesleğiniz ☐ Serbest ☐ Memur ☐ İşçi ☐ Çiftçi ☐ Ev Hanımı ☐ Öğrenci ☐ Diğer
5) Aylık Geliriniz ☐ 2.500 TL ve aşağısı ☐ 2.501-5.000 TL arası ☐ 5.001-7.500 TL arası ☐ 7.501-10.000 TL arası ☐ 10.001 TL ve üzeri
6) Medeni Durumunuz ☐ Evli ☐ Bekar ☐ Ayrı yaşıyor ☐ Boşanmış
7) Klasman Durumunuz ☐ Uluslararası ☐ Ulusal ☐ A Klasman ☐ AB Klasman ☐ B Klasman ☐ C Klasman
8) Toplam Hakemlik Yılınız ☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 11-15 yıl ☐ 16 yıl ve üzeri

EK-B Düşünme Stilleri Ölçeği (DSÖ)

Bu ölçek, insanların düşünme stillerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Her maddeyi dikkatlice okuduktan sonra, maddenin size ne ölçüde uygun olduğunu seçeneklerden birini işaretleyerek (X) cevaplayınız. Lütfen boş bırakmayınız. Seçenekler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır. Katkılarınız için teşekkür ederim.

HUD: Hiç Uygun Değil

ÇUD: Çok Uygun Değil

BU : Biraz Uygun

OU : Oldukça Uygun

U : Uygun

ÇU : Çok Uygun

TU : Tamamen Uygun

		HUD	ÇUD	BU	OU	U	ÇU	TU
1	Bir problem ile karşılaştığımda, onu çözmek için kendi fikirlerimi ve stratejilerimi kullanırım.	1	2	3	4	5	6	7
2	Bir konu üzerinde çalışırken kendi fikirlerimle başlamaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
3	Bir konuya başlamadan önce, çalışmayı nasıl yapacağımı belirlemekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
4	Bir iş hakkında neyi nasıl yapacağıma kendim karar verebildiğim zaman mutlu hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5	Kendi fikir ve yöntemlerimi kullanabileceğim durumlardan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
6	Yapısı, planı ve amacı açıkça belli olan projelerden hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
7	Rolümün veya katılım şeklimin açıkça tanımlandığı ortamlardan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
8	Bir problemin nasıl çözüleceğini, belli kuralları takip ederek tasarlamaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
9	Yönlendirmeleri takip ederek yapabileceğim şeyler üzerinde çalışmaktan zevk alırım.	1	2	3	4	5	6	7

10	Bir problemi çözerken veya bir işi yaparken bilinen belirli kuralları veya yönlendirmeleri takip etmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
11	Çelişen fikirlerle karşılaştığımda birşeyler yapmanın doğru yolunu kararlaştırmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
12	Birbiriyle çelişen bakış açılarını veya fikirleri kontrol etmekten ve değerlendirmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
13	Farklı bakış açılarını ve fikirleri çalışabileceğim ve değerlendirebileceğim projelerden hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
14	Bir karar verirken, karşıt (çelişen) bakış açılarını karşılaştırmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
15	Birşeyleri yapmanın farklı yollarını karşılaştırabileceğim ve değerlendirebileceğim durumlardan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
16	Fikirler hakkında konuşurken veya yazarken, temel bir fikre bağlı kalırım.	1	2	3	4	5	6	7
17	Detaylar veya gerçeklerden çok, temel işlerle veya konularla uğraşmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
18	Yapılması gereken birkaç önemli şey olduğunda, bana göre en önemli olanını yaparım.	1	2	3	4	5	6	7
19	Bir anda sadece bir tek konu üzerinde yoğunlaşmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
20	Elimdeki projeyi bitirmeden bir diğerine geçmem.	1	2	3	4	5	6	7
21	İşleri yapmaya başlamadan önce, onları öncelik sırasına göre düzenlemekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
22	Fikirleri konuşurken veya yazarken, konuları önem sırasına göre organize etmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
23	Zorluklarla uğraşırken her birinin ne kadar önemli olduğunu ve onlarla başetme sırasını belirleme konusunda iyi duyulara sahibim.	1	2	3	4	5	6	7
24	Yapılması gereken birçok şey olduğunda, onları sıraya koyma konusunda açık, iyi bir duyuya sahibim.	1	2	3	4	5	6	7
25	Herhangi bir şeye başladığımda yapacaklarımın listesini oluşturmaktan ve onları önemine göre sıralamaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
26	Birden fazla sorumluluğu üstlendiğimde, herhangi birinden başlamaya eşit ölçüde hazırımdır.	1	2	3	4	5	6	7
27	Çalışmamda değinmem gereken aynı önemde birkaç konu olduğunda, mümkün olduğunca hepsini birlikte ele almaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
28	Genellikle yapmam gereken şeyler olduğunda zamanımı ve dikkatimi bu işlere eşit olarak ayırırım.	1	2	3	4	5	6	7
29	İşler arasında geçiş yapabilmek için birkaç işi birden yapmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7

30	Genelde bir proje üzerinde çalışırken, projenin hemen hemen bütün yönlerini eşit önemde görme eğilimindeyimdir.	1	2	3	4	5	6	7
31	Önemsiz görünenler dahil her tür problemle uğraşmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
32	Bir problemi çözmenin genellikle bir o kadar önemli olan birçok diğer probleme yol açtığını bilirim.	1	2	3	4	5	6	7
33	Karar vermeye çalışırken bütün bakış açılarını hesaba katarım.	1	2	3	4	5	6	7
34	Yapılması gereken birçok önemli iş olduğunda, sırası ne olursa olsun yapabildiğim kadarını yapmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
35	Bir işe başladığımda en uygunsuz olanı dahil, olası bütün yöntemleri düşünmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
36	Detaylarla uğraşmam gerekmeyen görev ve durumlardan hoşlanırım .	1	2	3	4	5	6	7
37	Yapmak zorunda olduğum bir işin detaylarından çok genel etkilerini önemserim.	1	2	3	4	5	6	7
38	Spesifik konulardan çok genel konular üzerinde yoğunlaşabileceğim durumlardan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
39	Detaylara çok az dikkat etme eğilimindeyim.	1	2	3	4	5	6	7
40	Ufak tefek detayları içeren projeler yerine genel konularla ilgili projeler üzerinde çalışmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
41	Özel (spesifik) problemlerle uğraşmayı genel olanlarına tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
42	Bir problemi bütününe bakmadan, çözebileceğim birçok küçük parçaya bölme eğilimindeyimdir.	1	2	3	4	5	6	7
43	Detaylarına dikkat etmem gereken problemlerden hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
44	Konuların bir bütün olarak etkilerinden veya öneminden çok bölümlerine dikkat ederim.	1	2	3	4	5	6	7
45	Bir konu üzerinde tartışırken veya yazarken, detayların ve gerçeklerin bütünden daha önemli olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
46	Başkalarına bağlı kalmaksızın kendi fikirlerimi uygulayabileceğim durumları tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
47	Fikirleri tartışırken veya yazarken, sadece kendi düşüncelerimi kullanmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
48	Bağımsız olarak tamamlayabileceğim projelerden hoşlanırım	1	2	3	4	5	6	7
49	Bir problem ile karşılaştığımda onu kendi başıma çözmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
50	Bir konu veya problem üzerinde yalnız çalışmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7

51	Daha çok bilgiye gereksinim duyarsam, konuyla ilgili olarak okumaktansa diğerleri ile konuşmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
52	Takımın bir parçası olarak başkaları ile etkileşime girebileceğim faaliyetlere katılmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
53	Başkalarıyla birlikte çalışabileceğim projelerden hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
54	Herkesin birlikte çalıştığı ve diğerleriyle etkileşime girebileceğim durumlardan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
55	Bir proje üzerinde çalışırken, fikir alış verişi yapmayı ve diğer insanlardan bilgi edinmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
56	Yeni yöntemler deneyebileceğim durumlardan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
57	Bir işi yapmada kullanılan yöntemleri geliştirmek için alışılmış olanı değiştirmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
58	Eski fikirleri veya uygulamaları eleştirmekten ve daha iyilerini oluşturmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
59	Bir problem ile karşılaştığımda, onu çözmek için yeni stratejileri veya metotları denemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
60	Duruma yeni bir perspektiften bakmama olanak veren projelerden hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
61	Tamamlamak için, sabit kuralları olan görevlerden ve problemlerden hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
62	Bir şeyleri yapmanın standart kurallarına veya yollarına bağlı kalırım.	1	2	3	4	5	6	7
63	Bir dizi alışılmış kuralı takip edebileceğim durumlardan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
64	Bir problem ile karşılaştığımda, onu geleneksel bir yolla çözmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
65	Yerine getireceğim rolün geleneksel olduğu durumlardan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7

8. ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Konya'nın Ilgın ilçesinde doğdu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Konya da tamamladı. 2011 yılında Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat bölümünden mezun oldu. 2018-2019 yılı öğrenim döneminde Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor yöneticiliği bölümünde yüksek lisansa başladı. Evli ve iki çocuk babasıdır.